

Putovanja

start mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

Broj 18

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

Kreševo, grad čija je kompletna gradska jezgra nacionalni spomenik

Potkovana jaja tek su dio blaga

Aleksandra Tomić Čato

Kako je BiH zaradila milijardu od turizma

Šta nedostaje turističkim školama

Lisabon, grad kojeg su oživjeli njegovi stanovnici

ALEKSANDRA TOMIĆ ĆATO, VODITELJKA PROJEKTA OTKRIJ POSAVINU

Posavina je dobila svoj tur

Na radne sastanke dolazili su i gosti i svi su ponavljali da nisu ni znali da nešto tako lijepo postoji ili da sami vjerovatno nikada ne bi došli * Uspjeli smo definisati pet turističkih paketa u koje smo ukombinovali sve što je zanimljivo na 26 lokacija u BiH i Hrvatskoj

Šta je Otkrij Posavinu?

- To je prekogranični projekat BiH i Hrvatske sa ciljem privlačenja turista u posavsku regiju na teritoriji obje te države. Radi mo mi iz Centra za okolišno održivi razvoj iz Sarajeva i Centa za unutrašnju plovību iz Zagreba i to sve uz finansijsku podršku EU iz IPA programa prekogranične saradnje Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Sve je počelo s istraživanjem mogućnosti da se na Savi razvija nautički turizam, za šta se ispostavilo da je teško, gotovo nemoguće, malo zbog toga što Sava nije plovna u potpunosti, malo zbog administrativnih prepreka jer bi neko ko plovi tom rijekom morao više puta pokazati pasoš i proći neke oblike kontrole, a malo zbog mina u Savi. Ali radeći na tom području uočili smo da postoje neki drugi sadržaji koji bi mogli biti zanimljivi turistima i došli smo na ideju da pokrenemo projekat *Otkrij Posavinu*. Kasnije smo shvatili i da postoji interes touroperatora koji dovode minikruzere u to područje, potom smo imali gosta, vlasnika turističke agencije iz Beograda i on je veoma zainteresovan za ovo područje, čak nam je sam rekao da nešto napravimo, a on će to sigurno prodati jer su sada riječni minikruzeti i plovīdbe rijekama veoma in.

KOZARA U POSAVINI? MOŽE...

I šta ste vi tamo uradili?

- Uspjeli smo definisati pet turističkih paketa u koje smo ukombinovali sve što je zanimljivo na tom području na 26 lokacija u obje države. Naime, tamo je i do sada postojala ponuda, ali je svako od njih radio samostalno, a to nije dovoljno da zadrži turiste više dana.

Šta je praktično bio cilj projekta?

- Cilj je bio pomoći razvoj gospodarstvo tako što ćemo pomoći da se obogati turistička ponuda tog kraja, a ideja je bila da razvijemo zajedničku ponudu za dvije susjedne zemlje i uvežemo ljude u svim tim mjestima koji nešto već rade, da, iako to možda zvuči preambiciozno, kreiramo identitet Posavine jer to je i tada bila destinacija koja ima svoje zanimljivosti. Zajednički smo pronalazili potencijale koji bi mogli biti prepoznatljivi, kombinovali ih i pravili turistički proizvod. Mi smo

sve vrijeme kretali na način kao da smo mi turisti, obišli smo 50 lokacija i gledali šta se nama dopada ili nam je zanimljivo, napravili smo mapu tog područja, web-stranu na kojoj smo sve to pokazali, napravili nautičke karte plovnosti Save, proveli smo ispitivanje javnog mnijenja kroz različite fokus-grupe...

Koje su to najatraktivnije tačke na tom posavskom turističkom koridoru u BiH?

- U BiH je najatraktivnija Kozara koja nije direktno na Savi, ali smo je mi stavili u to područje jer je dostupna sa Save i vrlo je zanimljiva ljudima, prepoznata je kao turistički proizvod koji ima svoje posjetitelje i ljude koji to žele vidjeti. Uključili smo neke vjerske objekte kojih tamo ima mnogo, prvenstveno franjevačke samostane, a među njima posebno zanimljiv samostan Tolisa koji ima muzej i biblioteku i zaista je specifičan, potom Bardača koja je još uvijek nedovoljno otkrivena i promovisana, a zaista je biser na koji se mora obratiti pažnja, pa Kozarska Dubica koja je tako topla i prijatna. I Brčko je ljudima zanimljivo, iako je teško definisati šta ih tamo privlači. Muzej abonosa u Orašju je definitivno posebno zanimljiv i mi smo ga stavili u program, iako je on u ovom trenutku zatvoren jer je to privatni projekat i vlasnik sve to radi sam, bez ičije pomoći

i mislim da sada ima problema sa finansijama što onemogućava rad, ali vjerujemo da ćemo naći način da mu pomognemo da to radi. Mnogo drugih mjesta je jako lijepo, ali ljudi malo znaju za njih.

Šta su bili najveći problemi sa kojima ste se sretali tokom realizacije projekta?

- Generalno, nema mnogo hotela i smještajnih kapaciteta. Odnosno ima i nisu loši, ali su međusobom udaljeni i loše povezani, pa je problem ako vam odjednom dođu dva ili tri autobusa gostiju. A, opet, te razdaljine nisu tako velike da se ne mogu povezati na neki način koji može biti vrlo atraktivan i zanimljiv za turiste. Mi smo i sve naše radne sastanke organizovali u mjestima koja nudimo turistima da bismo osjetili šta nedostaje, šta treba popraviti, kako su prohodna i povezana ta mjesta i mislim da je to bilo korisno za cijeli projekat.

SAD TREBA RADITI DALJE

Šta biste istakli kao najozbiljnije rezultate projekta?

- Osnovali smo Udruženje turističkih radnika Posavina koje okuplja turističke radnike iz posavskog kraja i iz BiH i iz Hrvatske. To je možda bilo i najteže - objasniti ljudima da se uvežu i da rade zajedno. Mi smo razumjeli da njima nije lako: postoji

turistički imidž

obilje projekata na njihovom terenu, ljudi dolaze, nešto rade, ispituju ih, a njima na kraju ništa ne ostane, ali sada su prepoznali da je ovo njihov zajednički interes. Udruženje već ima više od 30 članova - radnika različitih turističkih organizacija i stalno se javljaju novi zainteresovani članovi, imaju upravljačka tijela i zajednički će raditi daljnu promociju regije. Mi smo kreirali pet paket-aranžmana kojima je fokus kombinacija Save i okoliša i svaki je prekogranični, dakle turisti na toj ruti barem jednom prelaze granicu.

Šta kažu vaše procjene o održivosti ovog projekta, broju potencijalnih gostiju, novcu koji je moguće zaraditi?

- Ovakvi projekti su uvijek upitne održivosti i nekada ne znate šta će biti u budućnosti, ali mi smo im napravili plan komunikacije sa touroperatorima, a rezultate istraživanja javnog mnijenja mogu koristiti kod promocije. Napravili smo reklame i sada je na njima da rade dalje. Nismo pravili procjene moguće zarade, ali jesmo potencijalni broj gostiju i to bi mogao biti stalni rast, a to se već sada vidi, javljaju se touroperatora iz inostranstva i pitaju za Posavinu. Moja procjena je da je najveći rezultat da su ljudi u Posavini shvatili da je to njihovo i da to može biti korisno i unosno, da turisti hoće doći, ali da nije dovoljno da sjede i šetaju danima, nego da žele još nešto i da im treba ponuditi neki sadržaj. Ljudi su shvatili da su to mala mjesta i male lokacije koje nisu same po sebi zanimljive za boravak od deset dana, ali da se od njih, ako se uvežu, može napraviti zanimljiva ponuda koja će turiste privući i zadržati. Mi smo na naše radne sastanke doveli goste, a sve sa ciljem promocije te regije i svi su oduševljeni i ponavljaju da nisu ni znali

da nešto tako lijepo postoji ili da sami vjerovanto nikada ne bi došli. Mi sada radimo turistički vodič na četiri jezika, a imamo i neke ideje za nastavak projekta i aplicirali smo u fondove EU. Ali ako i ne dobijemo novac - turistički radnici iz Posavine mogu nastaviti razvijati svoj proizvod jer imaju dobre osnove.

Teoretičari turizma kažu da turizma nije samo krevet i priroda nego doživljaj. I gdje je u Posavini doživljaj?

- Pokušali smo da izvučemo sve što je bilo moguće, a toga ima jer je riječ o 26 lokacija. Nudi se hrana, smještaj, gostoljubivost, piće, posebno vina, lijepa priroda, aktivni boravak u seoskim domaćinstvima u kojima je moguć aktivni boravak sa ravnopravnom podjelom poslova u domaćinstvu, kao na primjer u Staroj Kapeli u Hrvatskoj koja je sva prilagođena turistima i njihovoj zabavi, odnosno boravku u porodicama u aktivnom odmoru sa učešćem u berbama i drugim aktivnostima. U BiH to ide malo sporije, ali ide, recimo u Kozarskoj Dubici, oko Gradiške...

Šta dalje?

- Turističko udruženje će nastaviti sa radom na realizaciji nekih novih ideja i na daljnjoj promociji Posavine kao turističke destinacije. U saradnji sa turističkim organizacijama na terenu, osmišljen je i nastavak projekta i sve naredne aktivnosti, ali je još uvijek, s obzirom na neizvjesnost finansiranja tog projekta, rano govoriti o narednim koracima, barem što se tiče projektnih partnera. U svakom slučaju, veća prisutnost nove turističke destinacije i u medijima, ali i na turističkim sajmovima u regiji, pa i šire, doprinijet će boljem upoznavanju Posavine i njenom prepoznavanju kao turistički najzanimljivije kontinentalne regije na ovim prostorima. ●

JOŠ JEDNA REGATA NIZ UNU KRAJEM JULA

Nacionalni park Una će biti nosilac organizacije ovogodišnje 42. i svih narednih Una regata.

- Prijedlog je da se Una regata održi, kao i ranijih godina, u zadnjoj sedmici jula. Najvjerovatnije će to biti

30. i 31. jula, te 1. augusta. Okupljanje bi trebalo da bude u Martinbrodu i veslat će se do Bihaća - izjavio je za Fenu predsjednik Organizacionog odbora Una regate i direktor NP Una Amarildo Mulić.

Regata se, kaže on, vraća na start kao što je to nekad bilo: prije 50 godina, davne 1964. godine regata je startala iz Martinbroda i ove godine može se reći da je zlatni jubilej njene organizacije.

U suštini Una regata, kako je kazao, treba da bude promotivna manifestacija, te organizator ne treba da zarađuje na njenom održavanju, već da investira u promociju vrijednosti rijeke Une i Nacionalnog parka.

- Dakle regata će za učesnike biti besplatna, ali s obzirom na to da se radi o zaštićenom području, broj učesnika će biti ograničen - najavio je Mulić.

BRITANCI SE SABRALI KINEZIMA LAKŠE DO VIZA

Velika Britanija je objavila da će od jeseni pojednostaviti izdavanje viza kineskim i indijskim turistima i poslovnim ljudima.

Od jeseni će kineski i indijski posjetioci biti u mogućnosti da koriste jedinstvenu turističku vizu za odlazak u Irsku i Veliku Britaniju. Oni su ranije morali tražiti posebnu vizu za odlazak u Veliku Britaniju.

Cilj je izbjeći u budućnosti da kineski turisti organiziraju svoje putovanje u Evropu izbjegavajući Veliku Britaniju i njenu posebnu vizu.

MOSTARSKA ZRAČNA LUKA SLIJEĆU ZRAKOPLOVI

U mostarsku Zračnu luku polovinom lipnja je sletila su dva od šest ugovorenih letova B&H Airlinesa na relaciji Pescara - Mostar.

Letovi se odvijaju u suradnji sa Zračnom lukom Pes-

cara, trgovinskom komorom regije Abruzzo i njihovim predstavnikom Slađanom Topuzovićem.

Preostali dogovoreni letovi zakazani su za 30. lipnja, te 4. srpnja, kada će zrakoplov B&H Airlinesa letjeti dva puta dnevno.

CENTRALNA BANKA BiH OBJAVILA PODATKE O ZARADI U PROŠLOJ GODINI

Kako je BiH zaradila milijard

Prihodi na stavci putovanja u 2013. godini su u visini 1,015 milijardi, što je znatno povećanje u odnosu na prethodne godine. Oni su 2012. iznosili 946 miliona KM, a 2011. 888 miliona KM, kažu u Centralnoj banci BiH

Nema sumnje da prihodi od turizma u BiH iz godine u godinu postaju sve veći. Ovo dokazuje i najsvježiji podatak o tome da je protekle 2013. godine prihod od turizma iznosio više od pola milijarde eura. Ali turizam još uvijek, bez obzira na značajan doprinos u stabilizovanju ekonomije BiH posljednjih godina, nije prepozant kao grana u koju treba ulagati.

RAČUNALI SAMO STRANCE

Prije dvije godine u jednoj izjavi guverner Centralne banke BiH **Kemala Kozarić** kazao je da je recesija te godine bila ublažena prihodima od turizma. Odnosno, da je stanje kakvo je bilo 2012. ublaženo tokom turističke sezone.

Zvanične informacije govore da turizam unazad nekoliko godina ima trend stalnog rasta i povećanja prihoda.

Iz Centralne banke BiH kažu da je primjetan postepeni rast na ovoj stavci posljednjih godina u skladu s oporavkom drugih ekonomija, odakle dolaze strani turisti. - **Prihodi na stavci putovanja u 2013. godini su u visini 1,015 milijardi, što je znatno povećanje u odnosu na prethodne godine. Oni su 2012. iznosili 946 miliona KM, a 2011. 888 miliona KM** - rekli su za *BH putovanja* iz Centralne banke BiH.

BiH ima veliku korist od ove grane privrede, odnosno prihoda koje donosi.

Nesumnjivo je velika korist od priliva po osnovu turističkih usluga, kažu u Centralnoj banci, jer se na taj način ostvaruje prihod za ovu djelatnost, što utiče na rast domaće ekonomije, osiguravaju radna mjesta u turističkoj i pratećim djelatnostima, a osim toga doprinosi plasmanu dijela domaće robne proizvodnje, s obzirom na to da gosti jednim dijelom konzumiraju domaće robe, što ustvari predstavlja izvoz, a istovremeno se osigurava i značajan priliv deviznih sredstava za održavanje nivoa de-

viznih rezervi zemlje.

S obzirom da je da podatak o prihodu od milijarde KM iz prošle godine zvanični podatak Centralne banke BiH, interesovalo nas je kako su došli do njega, pošto je vrlo teško doći čak i do nekih okvirnih brojki. Iz Centralne banke su nam rekli da su koristili metodologiju koja se bazirala na višestrukim direktnim i indirektnim izvorima. - **Stavka putovanja predstavlja prihode od roba i usluga pruženih inostranim putnicima i turistima. Osnovna metodološka podjela putovanja je na poslovna i privatna. U skladu sa preporučenom metodologijom MMF-a, zvanični podaci statističkih zavoda u BiH i zemalja u okruženju o dolascima i broju noćenja stranih turista, indeksi cijena u ovom segmentu, kao i dodatna fokusirana istraživanja su osnova za kalkulaciju potrošnje** - kažu u ovoj instituciji i dodaju da se tu uključuju i procjene neregistrovanog turizma, troškovi boravka stranog osoblja u BiH, te po-granične dnevne kupovine.

Pored pomenutih izvora, kao dodatni izvor podataka za putovanja koriste se i podaci banaka o transferima u turističke svrhe, kao i podaci o troškovima vezanim za kartična plaćanja karticama izdanim izvan BiH. - **Treba naglasiti da su ovi podaci vezani isključivo za potrošnju nerezidenata tokom boravka u BiH i ne uključuju potrošnju domaćih turista unutar BiH** - kažu u Centralnoj banci BiH.

Koliko god priča o bh. turizmu izgledala razvijeno s obzirom na prihode koje donosi, realnost je potpuno drugačija.

BiH još uvijek nije otvorila svoja vrata za ovu privrednu granu. Da bi prihodi bili daleko značajniji od ovih o kojima se govori, država mora značajnije da uloži u turizam. Potrebno je najprije stvoriti politički ambijent i adekvatnu zakonsku regulativu, koja će turizam staviti na mnogo ozbiljniji nivo.

POTENCIJALA IMA ZA JOŠ VIŠE

Glasnogovornica Turističkog udruženja BiH **Asja Hadžiefendić-Mešić** kaže da su privatnici odavno prepoznali turizam jer su, kako kaže, shvatili da je turizam grana gdje se najbrže vraća uloženi novac. - **Sve više ljudi svoje planove zasniva prema turističkoj sezoni. Čak i napuštaju svoje poslove i potpuno se posve-**

ELEKTRONIKOM PROTIV SIVILA

Donošenjem novog pravilnika o prijavi boravka gostiju u FBiH vjerovatno bi se uveo red u ovoj oblasti, a time skresala i *siva ekonomija* u turizmu. Po novom pravilniku, prijava gostiju bi se vršila elektronski, umjesto sadašnjeg, zastarjelog načina popunjavanja formulara, gdje treba unositi puno podataka, što su mnogi izbjegavali.

rd u od turizma

ćuju turizmu, jer nudi velike mogućnosti - rekla je Hadžiefendić-Mešić.

Po njenim riječima, turizam može biti značajan faktor u ekonomskom oporavku zemlje, jer je za njega vezano puno komplementarnih grana, koje bi se paralelno razvijale kako se turizam razvija. Svi ograničavajući faktori koji se tiču turizma vezani su za državu. Država je ta koja treba da diktira razvojem ove grane stvaranjem povoljnih uslova za sve one koji žele da se bave turizmom.

BiH, smatraju upućeni, ima sve mogućnosti da bude u društvu zemalja koji su turistički lider. Posebna prednost je da BiH ima potencijal za razvoj najnovijih trendova u turizmu, prije svega u seoskom turizmu, ima dijelove netaknute prirode koje

daleko manji broj gostiju od onog koliko se procjenjuje da ih dođe tamo. Postoje procjene da u Međugorju bude oko milion i po posjetilaca i četiri do pet miliona noćenja. Međutim, veliki broj ostvarenog prihoda odlazi u sivu zonu.

No, kad se pominje ova destinacija, pored velikog disbalansa u broju turista, a samim tim i prihoda, mora se pomenuti i ono što ide na teret države. Naime, poznato je da je najveći broj turista koji dolaze u Međugorje iz Italije. Hodočasnici koji odlaze tamo najčešće dolaze preko Dubrovnika, jer je tamo najbliži aerodrom, a zatim do krajnje destinacije. A ako dolaze direktno, turisti se susreću se stvarima na koje su ljudi koji ovdje žive navikli - spora željeznica, loši putevi... Hadžiefendić-Mešić podsjeća i da do prije dvije godine

treba svakako iskoristiti, a tu su i veliki potencijali za razvoj agrarnog planinskog i agrarnog turizma.

I Asja Hadžiefendić-Mešić je među onima koji smatraju da cifra od milijardu maraka od turizma svakako nije realna, jer treba znati da se dio prihoda ne prikazuje kroz legalne novčane tokove i idu tzv. sivom zonom.

Jedan od primjera sive zone za BiH je Međugorje. Za ovu destinaciju ugostitelji prijavljuju

nije bilo niskotarifnih aviokompanija, kojima turisti najčešće putuju, a i da ih ima i da je sistem razvijen, turisti bi se odmah tu susreli sa prvim problemom - prevozom od aerodroma do centra grada...

Koliko god da svi ovi problemi postoje, BiH ostvaruje značajne korake iz godine u godinu, mada to nije blizu jedne Hrvatske koja je prošle godine ostvarila dobit od 7,5 milijardi eura od turizma. ●

PREKOGRANIČNA SARADNJA SREĐUJE SE UNA

Načelnik Općine Bosanska Krupa **Armin Halitović** i direktorica firme **BC-gradnja Fahira Bešić** su potpisali ugovor o izvođenju radova na rekonstrukciji drvenih

pješačkih mostova i uređenja ada na rijeci Uni u okviru prekograničnog projekta *Zeleni otoci*.

Vrijednost ugovorenih radova je više od 100.000 KM, a trebali bi biti završeni za tri mjeseca.

Ovaj projekt rezultat je uspješnog partnerstva između općina Bihać i Bosanska Krupa, te Centra za promociju lokalnog razvoja PLOD Centar, a finansiran je sredstvima EU u okviru IPA Programa za prekograničnu saradnju Hrvatska - BiH.

Ukupna vrijednost projekta sa bh. strane je više od 207.000 eura, a provodi se u partnerstvu sa Zadarskom županijom i Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Zadarske županije

SARAJEVSKI AERODROM PROŠLA 245.462 PUTNIKA

U maju su kroz Međunarodni aerodrom Sarajevo prošla 245.462 putnika, što je za devet posto više u odnosu na maj prošle godine.

Pri tome je realizovano 606 aviooperacija, što je za 18 posto više u odnosu na isti period prošle godine, objavljeno je na web stranici Međunarodnog aerodroma Sarajevo.

TURISTIČKE NAVIKE NIJEMCI NEĆE NIJEMCE

Kad Nijemci idu na odmor, ondje najradije susreću Švicarce, Austrijance i Japance, a nerado dijele hotel sa svojim sunarodnjacima, proizlazi iz nedavno provedene ankete.

Po istraživanju što ga je provela turistička agencija *Urlaubstours*, najomraženiji susjedi na odmoru su im Rusi, s kojima ne želi ljetovati 65 posto Nijemaca, jer su im preglasni, a čak 74 posto njih je izjavilo da su Rusi skloni alkoholu, a na drugom mjestu najomraženijih su tradicionalni njemački neprijatelji s plaža, Britanci.

PREDSTAVILA SE VINARIJA ČITLUK SVIJET ZNA ŽILAVKU

Vinarija Čitluk, najveća u BiH, predstavila je u Mostaru svoja nagrađena vrhunska vina koja su u ovoj godini, među ostalim, šampioni crvenih vina u Splitu, Češkoj i Mostaru.

Po riječima direktora *Vinarije Čitluk Željka Nakića*, vinarija je najveći proizvođač i najveći izvoznik vina u BiH, a najviše izvozi u Hrvatsku, Srbiju, Njemačku, Švedsku, Belgiju, Dansku, Rusiju, Kinu, SAD...

Glavni enolog **Tihomir Prusina** kazao je kako se vinarija ponaša *žilavkom* i *blatinom*, te da je BiH konkurentna na međunarodnom tržištu jer ima svoja autohtona vina koja se proizvode samo kod nas.

KREŠEVO, GRAD ČIJA JE KOMPLETNA GRADSKA JEZGRA NACIONALNI SPOMENIK

Potkovana jaja tek su dio

Ne postoji ništa što čovjek može poželjeti da mu priroda podari, a da se u Kreševu ne može naći, pa ne čudi što je ovaj gradić pun gostiju, ali i što je lokalna vlast ljuta jer od tih posjetilaca živi neko drugi

Rimski most u Vrancima

Skupljači kristala

Općina Kreševo nalazi se u središnjem dijelu BiH. Površina općine je 150 četvornih kilometara, graniči sa Kiseljakom, Fojnicom, Konjicom i Hadžićima, leži na 640 metara nadmorske visine, a kroz grad protječe rječica Kreševica, koja se u Kiseljaku ulijeva u Lepenicu.

TURISTI DOLAZE, A PARE ODLAZE

Po preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013, Kreševo ima nešto više od 5,6 hiljada stanovnika.

MANJAK KAPACITETA

Snažnijeg razvoja turizma nema bez adekvatnih smještajnih kapaciteta, koji su na području Kreševa prilično oskudni, priznaju u Općini.

U četiri restorana-motela ima pedesetak kreveta, što ponekad nije dovoljno, ali se načelnik Radoje Vidović nada da će se smještajni kapaciteti narednih godina povećavati.

Blizu grada, tačnije u Lepenici i Tarčinu, trenutno se grade dva priključka na autocestu na koridoru Vc. Iz Sarajeva će se, kad petlja u Lepenici bude dovršena, stizati za petnaestak minuta vožnje, što će ovaj pitomi kraj velikog turističkog potencijala nesum-

dragog kamenja, koji se ove godine održava već 11. put i jedini je takav u BiH. Dolaze također i u *geo-kamp*, a mnogi skupljači kristala dolaze tijekom cijele godine, ponajviše iz Slovenije i Austrije, mada ih ima i iz drugih država. Tu su i *motoutrke*, koje se također održavaju dugo godina, a i na neke od vjerskih manifestacija, na planinarske ture, te na *Heineken party* također dolaze i strani turisti - kaže za BH putovanja načelnik Kreševa Radoje Vidović.

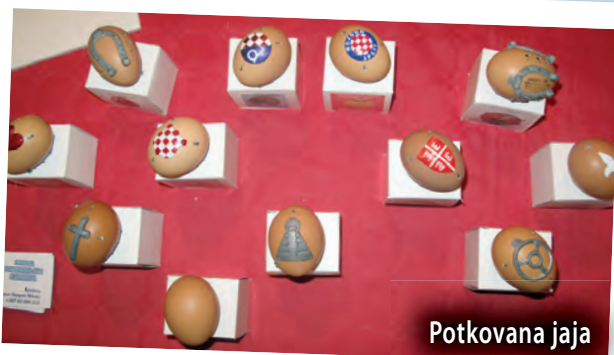
Poklonici izravnog doživljaja prirode i aktivnog odmora, kao jedinog istinskog odmora koji krijepi um i tijelo, u Kreševu će naći svoj

njivo učiniti još atraktivnijim. S obzirom na činjenicu da su općinski turistički uredi ukinuti, a sve aktivnosti vezane za turizam formalno prenesene za Turističku zajednicu Srednjobosanskog kantona, nemoguće je znati koliko turista dođe u kreševski kraj, tvrde u Općini ne skrivajući veliko nezadovoljstvo takvim zakonskim rješenjima jer im na taj način, kažu, odlaze velika sredstva, a ne vraća se gotovo ništa.

Ipak, ono što je najvažnije, turista i to inostranih ima.

- Posjet inozemnih turista značajan je i stalno raste. Najviše dolaze na sajam minerala, kristala, fosila, poludragog i

traženi *eldorado* kažu u Općini. Naprosto, ko god traži uzbuđenje susreta sa medvjedom, jelenom, vukom ili drugom divljači u dubinama šuma, iz Kreševa se neće vratiti praznih ruku, bilo da je riječ o fotosafa-

Potkovana jaja

Moto-utrka

cijelog blaga

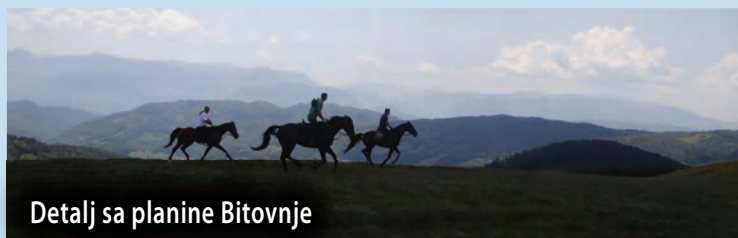
riju ili snažnijem osjećaju učestvovanja u lovu.

ZNATE LI ŠTA SU TATE

Planine Bitovnja, Lopata, Visočica i Inač čine jednu zasebnu cjelinu privlačnu poklonicima planinarenja, *treekinga* i brdskog biciklizma. Uređene i dobro markirane staze koje vode najljepšim dijelovima ovih planina omogućavaju njihov obilazak samostalno ili u

Sutjesku, koji u kontinuitetu djeluje još od 14. stoljeća, rimski most i bosansko zvonu *tate* u Vrancima, jedino u BiH koje je još uvijek u upotrebi - navodi Vidović.

Načelnik spominje i Oberskurupu i nekoliko drugih zanimljivih pećina, te izvrsne terene za planinarenje, lov i brdski biciklizam, netaknutu prirodu sa brojnim izvorima pitke vode i mnogo toga drugog.

Detalj sa planine Bitovnje

pratnji vodiča.

Udobni planinarski i lovački objekti upotpunit će boravak u planinama. Planine Inač i Meorše pogodne su, pak, za sve poklonike *paraglidinga*.

Kreševo je također i ekološki raj za sve one koji sami žele ubrati nešto za svoj objed, bilo da je riječ o gljivama, šumskim plodovima ili ljekovitom bilju. Za one koji žele miran odmor

- Hodočastilište sa Vrelom sv. Jakova Markijskog u Deževicama jedno je od nekoliko najposjećenijih u BiH i regiji, a vrlo zanimljiva je i stara bosanska arhitektura - stare kuće, zahvaljujući čemu je čitava gradska jezgra proglašena nacionalnim spomenikom BiH, čime se mogu pohvaliti još samo Jajce i Stolac. Ovo područje je

U oberskoj rupi

u krugu obitelji ili prijatelja pravi izbor je gradsko izletište *Gajice* s obližnjim bungalovskim naseljem.

- Teško je pobrojati sve zanimljivosti koje Kreševo nudi. Izdvojiti ću muzej Franjevačkog samostana, jednog od tri u BiH, uz Fojnicu i Kraljevu

svjetski poznato po velikom broju kristala na jednom malom prostoru, a kovačka tradicija u naslijeđe nam je, uz ostalo, ostavila i to da je Kreševo doslovno jedino mjesto na svijetu u kojem vješti majstori znaju potkovati jaje - navodi Vidović. ●

Početak sezone u Trebinju

HERCEGOVAČKI BISER BLISTA

U Trebinju je u prva tri mjeseca ove godine zabilježeno oko 14 posto više turističkih noćenja, što je dobar pokazatelj da bi ova sezona mogla biti uspješnija od prethodne koja je za 30 posto bila bolja od sezone u 2012. godini, izjavila je direktorica Turističke organizacije Grada Trebinja Tatjana Bulajić.

Ona, govoreći o turističkoj ponudi *grada platana i sunca*, kako ga je svojevremeno nazvao britanski *Times*, navodi da Trebinje trenutno ima 630 kreveta, za sada samo u hotelima i motelima, ali da je u toku registracija još stotinjak kreveta, što u hotelima, što u privatnom smještaju.

- Do kraja 2014. očekujemo da ćemo imati oko 200 novih kreveta, a naredne godine još toliko. Kako se već prave novi hoteli, a i neke postojeće zgrade u samom centru grada su kupljene i pretvorit će se u hotele, Trebinje može postati sve traženija turistička destinacija - smatra Bulajićeva.

Western Balkans Geo Tourism Map Guide

REGION NA DLANU

U sklopu Međunarodnih dana turizma, održanih u Sarajevu početkom maja, predstavljen je i internet turistički vodič *Western Balkans Geo Tourism Map Guide*, razvijen pod okriljem

National Geographica, u kojeg je od 2012. uključena i BiH. *Geo turistički vodič* za zapadni Balkan je regionalna inicijativa koja potencijalnim posjetiocima omogućava da na jednom mjestu na pristupačan i jednostavan način sagledaju kompletan region i planiraju svoju posjetu nekoj od šest uključenih zemalja - Albaniji, BiH, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Srbiji.

DIKTAS projekt

KRŠ BEZ GRANICA

Međunarodna znanstvena konferencija *Krš bez granica* održana je kao završni dio DIKTAS projekta. Organizatori kažu da je to prvi pokušaj uvođenja održivog razvoja na tako velikom sistemu krša koji pripada različitim državama kakav je Dinarski krš.

- Ova konferencija nam svima pruža priliku da izazove u povijesti poznavanja krša i razvoja upravljanja tim najsloženijim i najosjetljivijim ekološkim sistemima učinimo dijelom šire javnosti bez koje novi pristupi održivog razvoja nisu mogući - priopćili su organizatori.

Turistička organizacija Banja Luka

AVANTURIZAM JE VISOKO

Turistička organizacija Banja Luka dobila je na IV biznis konferenciji *Održivi razvoj i konkurentnost turističkog proizvoda jugoistočne Evrope* (SEET 2014) nagradu *Brend lider - lider turizma u regionu za poseban doprinos jačanju ugleda i konkurentnosti avanturističkog turizma*.

- Razvili smo nove turističke proizvode, među kojima avanturizam zauzima posebno visoko mjesto. Sve prednosti položaja i podneblja grada su maksimalno iskorištene u oblikovanju atraktivnog i specifičnog turističkog proizvoda, koji je sinteza svega što je u okruženju tržišno interesantno, pozitivno i prepoznatljivo - kaže direktor banjalučke organizacije Ostoja Barašin.

ŠTA NEDOSTAJE TURISTIČKIM ŠKOLAMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Dobra volja nije dovoljna

Iako gotovo svaki veći bh. grad ima srednju ugostiteljsko-turističku školu, a turizam može da se studira na desetak javnih i privatnih fakulteta, bosanskohercegovački turistički radnici vape za kvalitetnim kadrovima

U gotovo svakom većem gradu u BiH postoji srednja škola turističko-ugostiteljske struke, ali ugostitelji tvrde da je naobrazba koju one daju neadekvatna za njihove potrebe.

NEMA PRAKSE

- Ti učenici trebali bar pola nastave imati kao praktičnu obuku i to u adekvatnim objektima, a oni to nemaju ili imaju, ali ne u pravim objektima. Turističke škole su uglavnom srednje, a sve iznad toga je mahom privatno i njima je interes da uzmu novac, a ne i da nauče ljude kako se radi. Hrvatska, Srbija i Crna Gora imaju akademije, a mi smo još na nivou srednje i to za konobare, kuhare i pomalo recepcionere, ali bez, ponavljam, adekvatne praktične obuke. Mi u Udruženju sada pripremamo centar za edukaciju koji će pružati praktičnu doobrazbu i tim mladim ljudima dati znanja koja su u ovoj oblasti u svijetu sada trend. Jer, mi moramo stizati barem susjede, pa ako treba i kopirati njihova rješenja u sferi edukacije, ali i zadržati ono što je specifično za nas, a to su hrana i gostoprimljivost. Sve to treba samo upakovati u svjetski trend, ali za to treba znanje - kaže predsjednik Udruženja hotelijera i restoratera Amir Hadžić.

I Dragana Šobot iz sekcije za turizam Privredne komore RS kaže da postoji nezadovoljstvo obrazovanjem kadrova za sektor turizma.

- Prosvjetno-pedagoški zavod je taj koji dizajnira nastavni plan i program, ali ima pritužbi da su kadrovi koji izađu iz naših škola neupotre-

bljivi. No, problem je i to što je u turizmu zaposleno mnogo onih koji nemaju škole iz te struke poput konobara, ali ima različitih oblika usavršavanja, pa ko god želi može da radi na sebi - kaže Šobot.

U samim srednjim školama kažu da nastavne planove dobiju gotove iz resornih ministarstava, a da je praktična nastava stvar vlastite dovitljivosti i organizacije.

- Nastavni plan i program dobijemo gotove i mi tu ne možemo više nego da ih ispoštujemo, a za praktičnu nastavu imamo vlastitu agenciju, restoran i kuhinju i djeca tu rade i uče. Više puta smo nagrađivani za praktičnu nastavu, bilježimo dobre rezultate i na domaćim i međunarodnim takmičenjima, a naša djeca su, rekao bih, *rasprodata* i prije nego završe školu. Imamo mi na nivou Udruženja direktora srednjih škola diskusije o tome kako unaprijediti nastavu i ima tu još prostora i za opremanje i za doedukaciju kadrova, ali mislim, bar što se naše škole tiče, da smo dobri: kod nas mnogo ljudi dolazi

da polože razliku ispita, više od pola djece ide na fakultete i to na jezike ili turizam u različitim dijelovima BiH ili van države, a nagrađivala su nas i udruženja ugostitelja i turističkih radnika - kaže direktor Srednje turističko-ugostiteljske škole iz Mostara Perkan Pervan.

Što se tiče visokih škola, u BiH je turizam moguće studirati na javnim fakultetima u Sarajevu, Mostaru, Tuzli i Istočnom Sarajevu, te privatnim fakultetima u Konjicu, Travniku, Palama, Brčkom, Prijedoru, Trebinju... Na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu odsjek za turizam je pri katedri za marketing, ali se nastava odvija samo u onim generacijama u kojima dovoljan broj studenata, njih 25 ili 30, izrazi interes za pohađanje tog programa. Tako se od osnivanja smjera do sada nastava odvijala samo u dvije generacije.

Profesorica Jasmina Osmanović ne zna zašto je interes slab, ali tvrdi da su, u generacijama u kojima je bilo nastave na tom programu, rezultati bili sjajni.

KALJANČEVO RAZOČARENJE

- Studenti su bili izuzetni - posvećeni, vrijedni i uspješni. Imali smo čak i pojedince koji su pauzirali godinu dana kako bi dočekali da se popuni studijska grupa za turizam da bi se odvijala nastava i među njima je bilo balerina, pilota, umjetnika, motociklista, ljudi koji su se spremali da se priključe porodičnom biznisu ili da se bave proizvodnjom zdrave hrane. Imali smo mnogo nastave na terenu koju su organizovali sami studenti, odlazili smo na sve sajmove i slične događaje vezane za turizam i u regiji i u Evropi. Mislim da su svi od njih zaposleni ili su nastavili studij, a neki su dobili podršku za edukacije u inostranstvo, neki čak i više puta. Adnan Kaljanac je, recimo, bio u Japanu i mislim još negdje, osnovao je agenciju i sada je cijela njegova porodica angažovana u tom preduzeću, a on je spreman da zaposli još svojih kolega - priča profesorica Osmanković.

Sam program studija je, podsjeća ona, dizajniran u saradnji sa Ekonomskim fakultetom i sa Zagrebačkog sveučilišta, ali i na osnovu programa drugih srodnih studija u regiji i Evropi.

- Napravili smo analizu njihovih programa i naših ekspertiza i pripremili program koji spaja standarde u oblasti turizma i ekonomskih nauka, nastojeći da studente obučimo kako da traže odgovore na sva pitanja koja bi im se mogla otvoriti tokom rada i da propituju svoj rad u oblasti u kojoj se kreću. Naime, posli smo od toga da je turizam živ i zanimljiv sektor koji daje multiplikativne efekte i pomaže održiv i human razvoj bez

velikih i agresivnih zahvata u prostoru, ali nažalost interes studenata je izostao iako smo mi u pripremi posjetili sve srednje škole koje obrazuju kadar za ovu oblast ili srodne, dakle turističko-ugostiteljske i ekonomske škole, ali nismo dobili željeni i očekivani odziv - kaže prof. Osmanković.

Njen bivši student, danas turistički radnik Adnan Kaljanac kaže da često poziva srednjoškolce i studente u svoju agenciju, ali da izostaje ozbiljniji interes.

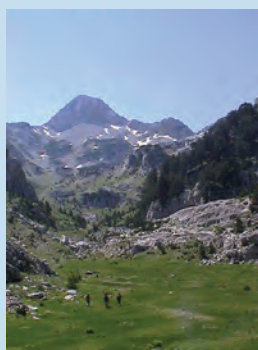
- Lično sam razočaran percepcijom mladih ljudi jer mi ih pozovemo kod nas u agenciju i ponudimo im da gledaju, uče i rade, ali oni su savim nezainteresovani i neće da uče i rade. Čini mi se da je njima jedini prioritet posao u državnoj upravi i velika plata sa malo posla i odgovornosti, a uz to mislim da postoji ubjeđenje da turizam nije prosperitetan i da nema novca, što nije tačno. Turistički interes za BiH je sve veći, ali nema osoba koje su posvećene ovom poslu. Mi smo ove godine bili neprijatno iznenađeni kako je slab odziv mladih ljudi i za međunarodi sajam turizma koji je održan u Sarajevu - priča Kaljanac.

U Turističkoj zajednici FBiH, koja učestvuje u radu Turističkog udruženja BiH, smatraju da je odgovornost na obje strane, i u turizmu i u obrazovanju. Ili, kako kaže Asja Hadžimehanović-Mešić, oni koji se akademski bave turizmom to rade zaista akademski, bez upoznavanja sa stanjem i potrebama na terenu i ne pokušavaju da turističkim radnicima predstave njihove mogućnosti, ali i nedostatke i potrebe, a oni koji rade u turizmu počesto ne znaju koliko ne znaju i šta im treba, nego misle da je dovoljno da imaju želju i smisao...

- Pa rade, recimo, mama na recepciji, kćerka je menadžer, sin radi na internet-promociji, a otac se bavi logistikom i smatraju da je ta dobra volja

dovoljna. Problem je i to što u BiH nisu prepoznati razvojni potencijali i snaga turizma i sve se svodi na porodične biznise, a izostaje ozbiljan razvoj u kom država gradi ambijent na način da pomaže razvoj kadrova koji bi sve podigli na viši nivo. Prihod od turizma u BiH raste dosta brzo, ali smo blizu da se zaustavimo jer dostižemo svoje limite među kojima je i to obrazovanje jedan od važnih faktora. Naime, turistima u BiH uskoro neće biti dovoljna gostoprimljivost i neposrednost, nego moramo pratiti svijet i tu nam trebaju obrazovani kadrovi. Mi imamo škole, ali one nemaju potvrđen kvalitet obrazovanja kojeg daju. Nekada se, recimo, znalo, a i sada je tako, da je opatijski Fakultet za turizam vrhunski i oko toga nije bilo dilema, ali kod nas jedna mlada osoba koja je završila taj fakultet ne može da dobije posao, a mi u BiH imamo fakulteta na kojima je master na nivou bolje srednje škole. Dakle, država i državne institucije turizam generalno nisu prepoznale kao privrednu granu ili generator razvoja, pa možda čak i mogućnost opstanka za mnoge u BiH - kaže ona.

Za sada je Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, u saradnji sa Fondacijom Sarajevo Navigator, Udruženjem građana Zona unaprijeđenog poslovanja ZUP Bašćaršija, Turističkom zajednicom Kantona Sarajevo i Volonterima Ujedinjenih nacija, tokom Sajma zapošljavanja u Sarajevu u decembru 2013. godine, organizovala okrugli stol sa nazivom Razvoj turizma kao generator zapošljavanja u Kantonu Sarajevo, sa kojeg je jasno poručeno da je industrija turizma po zapošljavanju vodeća, a po podacima Svjetske turističke organizacije i najprofitabilnija svjetska industrija, ali i da je BiH jedina na svijetu koja porast broja turističkih posjeta uzima zdravo za gotovo, bez smislenog usmjeravanja i korištenja za oporavak i razvoj privrede. ●

Prenj - Čvrstica - Čabulja ENDEMNI CENTAR

Lanac bh. planina Prenj - Čvrstica - Čabulja odlikuje se izuzetno visokim bogatstvom živog svijeta te vrlo specifičnim oblicima reljefa i davno je trebao biti proglašen nacionalnim parkom, smatra profesor Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu i ekolog Samir Đug.

On je to izjavio na okruglom stolu o temi *Perspektive planiranog nacionalnog parka Prenj - Čvrstica - Čabulja* koji je upriličen u Sarajevu u organizaciji Udruženja Fondeko.

- **Budući nacionalni park Prenj - Čvrstica - Čabulja je vrlo interesantan s aspekta biodiverziteta, jer predstavlja hercegovački endemni centar** - naglasio je Đug.

August u Bosanskoj Krupi LAĐARI NA KRONOMETAR

Tradicionalna manifestacija *Unski lađari*, 34. po redu, bit će održana 1. i 2. augusta u Bosanskoj Krupi.

Prvog dana bit će održana kadetska utrka i kronometar za utrke, koje će biti održane dan poslije, brzinska i tradicionalna utrka na kojoj će ustvari biti težište i za koju će biti obezbjeđene vrijedne nagrade.

Drugog dana, nakon utrke kajaka i tradicionalnih lađa, bit će upriličen i muzički koncert.

Na ovogodišnjim *Unskim lađarima* organizatori očekuju veći broj gostiju učesnika iz drugih gradova BiH i susjedne Hrvatske.

PET DRŽAVA ZAJEDNO PROMOVIŠU JADRAN

Turistička zajednica HNK predstavila je u Mostaru rezultate projekta *ADRISTORICAL LANDS - Povijest, kultura, turizam, umjetnost i stari zanati na europskom jadranskom području*, u kojeg je u protekle 3,5 godine uloženo oko 3,5 miliona eura.

Sredstva je osigurala EU, radilo se s partnerima iz Italije, Hrvatske, Slovenije i Albanije, a pored zaštite i promocije teritorijalnih izvrsnosti i manje poznatih središta jadranske obale, stavlja se naglasak na zajedničku promociju turističkih itinerara Jadrana na međunarodnoj razini.

Viši stručni suradnik Turističke zajednice HNK Ramiz Bašić kazao je kako je svrha projekta bila aktivirati tu zajedničku prekograničnu turističku ponudu, oživjeti je kroz jadransko područje, kulturu, povijest, turizam te kroz stare obrte.

- **To je napravljeno. Povezano je više od 250 spomenika i napravljeno je preko 20 itinerara u koje je uključena 31 naša destinacija** - kaže Bašić.

LISABON, GRAD KOJEG SU OŽIVJELI NJEGOVI STANOVNICI

Kamen, riba i porto

Za sve one koji imaju namjeru posjetiti Portugal i Lisabon problem predstavlja prevoz, s obzirom da redovnog nema, pa valja cestama prevaliti više od 3.100 kilometara

Lisabon, glavni grad Portugala, nalazi se na obali Atlantika na ušću rijeke Tejo. Tokom burne istorije, pohodili su ga razni osvajači koji su ostavljali svoj pečat. Grad su osnovali Feničani, poslije kojih su došli Rimljani pod čijom se vladavinom Lisabon razvio u važnu luku i centar trgovine. Nakon Rimljana, dolaze Mavari, a grad nastavlja intenzivan razvoj.

TORANJ POSTAO ZATVOR

Istoriju Lisabona obilježava traumatičan događaj iz 1755. godine, kada je razoran zemljotres uništio grad i usmrtio između 60.000 i 90.000 ljudi.

Obnova je trajala godinama, ogromnim za-

a iznad ulaza dominira prekrasna rozeta. Toranj *Belem*, prvobitno *Vicente*, sagrađen je početkom 16. stoljeća tokom vladavine kralja *Joaoa II* u cilju jačanja odbrambenih sposobnosti od potencijalnih opasnosti sa rijeke Tejo, odnosno s Atlantika. Igrom sudbine, već 1580. toranj su osvojili Španci i pretvorili ga u zatvor. Većini turista sa nešto skromnijim poznavanjem istorije vjerovatno najpoznatija građevina u Lisabonu, koja ujedno spada u one najmlađe, jeste veličanstveni most *Vasco de Gama* preko rijeke Tejo. Dug je nevjerovatnih 17 kilometara, što ga čini najdužim u Evropi, a pušten je u promet 1998. godine. Izgrađen je u sklopu priprema Li-

dio prema Cascaisu, koji je, kao i susjedni Estoril, prepun lijepih plaža.

Kada je riječ o gastronomskoj ponudi, ona je i u Lisabonu uglavnom tipična za zemlje sa izlazom na more, a u tanjirima uglavnom dominiraju riba i morski plodovi koji se zalivaju odličnim vinima koji predstavljaju glavno piće. Najpopularniji je *porto*. Za sve ljubitelje poslastica Lisabon nudi brojne vrhunske lokalne specijalitete.

Gradski prevoz u Lisabonu je dobro organizovan. Iako je metro najbrži, tramvaji spadaju u turističke zanimljivosti. Najpoznatiji je svakako legendarni žuti tramvaj na liniji 28 koji prolazi starim dijelom grada, a tokom vožnje je moguće vidjeti i brojne gradske znamenitosti. Popularne su i korisne i žičare, kojih ima ukupno četiri. Kako navode turističke brošure, u Lisabonu postoji gotovo hiljadu hotela, tako da smještaja ima u širokom cjenovnom i kvalitativnom rasponu.

Iako Portugal važi za siromašniju članicu Evropske unije, cijene u Lisabonu su u rangu onih u drugim zapadnoevropskim metropolima. U najstrožem centru su, naravno, najviše, a lokali na atraktivnim lokacijama u kojima nema gužve goste vjerovatno odbijaju visokim cijenama. Zato ako na vrijeme ne shvatite gdje ste, *espresso* biste mogli platiti i do sedam eura.

Treba međutim reći da većina ugostiteljskih objekata ima prihvatljive cjenovnike. Za sve one koji imaju namjeru posjetiti Portugal i Lisabon problem predstavlja prevoz, s obzirom da nema redovnog avionskog saobraćaja, a cestovnim putem udaljenost Sarajeva i Lisabona je veća od 3.100 kilometara.

Stoga je vjerovatno najbolji izbor agencijski aranžman koji podrazumijeva čarter let. ●

ODZVANJA FADO

Tokom cijele godine iz većine lisabonskih restorana odzvanjaju nostalgične pjesme pjevača *fada*.

Ovaj muzički žanr iz Portugala, koji je na-

stao u 19. vijeku, 2011. UNESCO je stavio na listu svjetske nematerijalne baštine.

Fado najčešće pjeva o gruboj stvarnosti svakodnevnog života, a u načelu postoje dva stila - prvi koji je povezan sa Lisabonom, a drugi je bliži Coimbru.

laganjem građana Lisabon se u potpunosti oporavio i većina njegovih prelijepih građevina datira iz tog perioda nakon zemljotresa. Danas je glavni grad Portugala, najzapadnija kopnena evropska prijestolnica i omiljena turistička destinacija koja tokom cijele godine ima ugodnu klimu.

Od arhitektonskih znamenitosti izdvajaju se lisabonska katedrala, koja je pod zaštitom UNESCO-a i predstavlja srce Lisabona, potom kula *Belem* odakle je *Vasco de Gama* započeo svoja istraživanja, te spomenik otkrićima.

Katedrala je ujedno i najstarija građevina u gradu, potiče iz sredine 12. vijeka i zemljotres je preživjela sa manjim oštećenjima. Građena je u romaničkom stilu,

sabona za domaćina Svjetske izložbe održane te godine.

Ta manifestacija donijela je svojevrstan preporod Lisabonu, koji je u tom periodu postao bogatiji za jedan od najboljih svjetskih akvarijuma - *Oceanarijum*.

ESPRESSO SEDAM EURA

Lokalno stanovništvo Lisabon naziva *gradom na sedam brežuljaka*, a na jednom od njih se nalazi atrakcija dvorac *Sv. Jorgea*, za kojeg se pretpostavlja da potiče iz 11. vijeka iz perioda maurske vladavine.

Cijena ulaznica za većinu atrakcija se kreće u rasponu od pet do 10 eura.

Pješčane plaže su također jedan od simbola Lisabona i okoline, a najpopularniji je

KAKO JE HASAN NAZIR DOŠAO DO FOČANSKE ALADŽA DŽAMIJE

Neimar-baša morao sakriti dvije mjere

Neimar-baša zamoli hair-sahibiju da malo stane i da mu dade onu mjeru koju mu je uručio prije godinu dana, a izvadi i onu mjeru koju je kod sebe ostavio...

Oličnosti **Hasana**, utemeljitelja i legatora Aladža džamije, mjestu njegovog rođenja, motivima odluke da podigne zadužbinu, uz rijetke pisane tragove, govori i jedno narodno predanje. U Foči je ono prenošeno sa koljena na koljeno do najnovijeg vremena.

U njemu su snažno isprepletene niti nestvarnog i mogućeg. Ovdje je navodimo prema monografiji *Drina*, koju je 1939. godine u Novom Sadu napisao **D. J. Deroko**.

Hasan Nazir bio je sin siromašnih roditelja iz sela Vakufa, kod Čelebića. Kad je odrastao i ojačao, zaželio je da pođe u svijet. Roditelji su bili protiv.

Nakon jedne prepirke s ocem i majkom, Hasan je odlučio da krene bez roditeljske saglasnosti. Otišao je u carski grad i prijavio se caru, sultanu. U Carigradu je završio nauke sa najboljim uspjehom i postao, kod cara, najpovjerljivija i najpouzdanija osoba.

Vjerujući u njegovu učenost i poštenje, sultan ga je vodio po vojnama. Ratujući na strani cara, Hasan je stekao veliko bogatstvo. Kad je prošlo deset godina, zamoli on sultana da mu dopusti vratiti se kući, da vidi roditelje i da mu car dade ferman da može u Foči napraviti džamiju.

Sultan mu to sve odobri, te Hasan pođe na put i ponese puna tri ćemera blaga. Idući putem uhiti ga 40 haramija, metnu mu na ruke lanac, otmu mu sve tri ćemera bla-

ga, pa ga dovedu noću u han, gdje svi zanočiše. Pošto se haramije napiše i zaspše, Hasan prouči jednu molitvu i u taj mah otvore se lanci na rukama. On se oslobodi, pokupi sve tri ćemera blaga, uzjaše konja i dođe sretno u Foču.

sina? Ona reče da joj je sin na ruci imao mladež, te da bi ga po tom biljegu mogla poznati. Hasan zavrati rukav, pokaže joj mladež na ruci i upita može li sada poznati sina.

Prepoznavši svoga jedinca, majka od radosti dušu ispusti.

Na tom istom mjestu Hasan Nazir počne graditi džamiju. Dobavio je neimare iz Azije, te se sa njima uputio u selo Vikoč da traži majdan kvalitetnog kamena. Kad su došli u Vranglove, zanočili su kod Vranja-

Kad je stigao u polje, u današnjoj Foči, na desnoj strani Čehotine, nađe svoju staru majku gdje suši rublje na suncu. On je upita čija je, a ona mu počne pričati da je imala sina jedinca Hasana, da se jednom sa njim svadila, pa da je taj sinak pobjegao i da ga više nikad nije vidjela niti čula za njega.

Hasan je upita: **Bi li mogla poznati svoga**

če, pod stijenom Sokolicom. Sred noći, na pola sahata od mjesta gdje su zanočili, začu se tresak, svi se iz sna probudiše i uplašišu. Neimar ih umiri, te reče: **Ne bojte se, napraviti će se džamija. Eto, tamo gdje se otkinula stijena, Bog nam je stvorio i pokazao majdan.**

Pošto je svanulo, odoše pod onu stijenu gdje se kamen srušio, pa tu nađoše odvaljeno kamenje, veliko kao kuća. Tu počese neimari tesati one velike stubove što stoje pred ulazom u Aladža džamiju.

Pošto je gradnja džamije toliko napredovala, pozva Hasan Nazir neimar-bašu, te mu reče da požuri i već počne praviti kube (kupuolu). Neimar-baša na to izmjeri duvarove, dade jednu mjeru hair-sahibiji Hasanu, a drugu uzme sebi, te uteče ispred Hasanovih očiju. Krio se od njega cijelu godinu dana. Hasan Nazir, hair-sahibija, bio je ljut na neimar-bašu koji se od njega tako dugo krio, a bez kojeg započetu džamiju nije mogao dogotoviti. I kad se neimar-baša poslije godinu dana vratio, hotide ga Hasan Nazir ubiti.

Neimar-baša zamoli hair-sahibiju da malo stane i da mu dade onu mjeru koju mu je uručio prije godinu dana, a izvadi i onu mjeru koju je kod sebe ostavio. Izmjeri potom njima duvarove džamije. Kad je izmjerio pokazalo se da su duvarovi za cijeli aršin manji, jer se za toliko, u godini dana, kamenje sleglo.

Onda reče neimar-baša Hasanu: **Da sam onda, po tvojoj zapovijedi, kube na duvarove metno, džamija bi se bila srušila za malo godina. A sada kad metnem kube, smijem se zakleti da će taman do kijameta stajati džamija i da joj ništa neće faliti.** Hair-sahibija vidje da neimar-baša ima pravo, oprost mu što se od njega cijelu godinu skrivao, učini mu zahvalu, lijepo ga obdари i džamija se završi.

Tako svjedoči legenda o gradnji Aladža džamije, dovitljivosti i znanju njenog glavnog projektanta, neimar-baše. ●

Kasko osiguranje vozila za slučaj sudara

ZAŠTO JE KASKO SUDAR OSIGURANJE IZUZETNO POVOLJNO RJEŠENJE?

- Niska premija
- Brzo i sigurno rješavanje odštetnog zahtjeva
- Pogodno za osiguranje starijih vozila
- Pogodno za osiguranje vozila nižih nabavnih vrijednosti

Sve će biti uredu.

triglav

www.triglav.ba

Elon Musk otvara sustav VOZAČIMA MOŽDA BESPLATNA STRUJA?

Američki inženjer, poduzetnik i filantrop, poznat kao suosnivač *Pay-Pala*, *SpaceX* i *Tesla Motors* **Elon**

Musk je, tokom lansiranja automobila *Tesla Model S* na tržište Velike Britanije, najavio da želi otvoriti dizajn *Supercharger* sustava da bi i drugi proizvođači električnih vozila mogli razviti standard brzih punjača koje bi svi koristili u budućnosti.

S obzirom da budućnost električnih automobila dobrim dijelom ovisi o standardizaciji sustava pogona i punjenja, jer različita rješenja stvaraju poteškoće pri razvoju budućih opskrbnih postaja s električnom energijom, ovo djeluje kao prilično logičan potez.

Musk je svoje *Supercharger* punjače ugradio u poslovni model prodaje *Tesla Model S* automobila, za njih je garantirao doživotno besplatno punjenje jer su troškovi struje ugrađeni u samu cijenu vozila, pa mnogi smatraju da će patentni postati *open source* samo proizvođačima automobila koji usvoje *Teslin* model.

Kada bi proizvođači *e-automobila* pristali na Muskove uvjete, to bi značilo da bi proizvođači svih električnih automobila u svijetu vozačima nudili besplatnu električnu energiju.

Kada razvoj ima smisla NAOČALE KOJE FAKAT POMAŽU

Znanstvenici sa Oksforda započeli su, među slabovidnim osobama, testiranje svojih pametnih naočala koje imaju kameru, računalnu procesnu jedinicu, prozirne elektronske ekrane, te softver koji obrađuje sliku bliskih objekata i prilagođava je za prikaz na ekranima.

One ne vraćaju vid već povećavaju i ističu konture objekata koji se nalaze u blizini, što slabovidim uvelike olakšava kretanje među ljudima i raznim preprekama

koje se mogu naći na putu. Slabovidne osobe koje testiraju ove naočale zasad imaju jako pozitivan stav o njima, jer im omogućuju da vide stvari poput prometnih znakova,

stolova, stolica i grupa ljudi, odnosno stvari koje su im do sada stvarale velike probleme u životu. Pored toga, sustav omogućuje i prepoznavanje facijalnih gestikulacija, pa su slabovidne osobe u nekim slučajevima mogle iščitavati emocije sa lica sugovornika. Pored toga, slabovidne osobe ističu veliku prednost korištenja ovih naočala u uvjetima slabe rasvjete, što im je također jedan od najvećih pluseva.

Tražite nove slušalice?

PROVJERITE UPLIFT

Slušalice *Uplift* branda *House of Marley* cijenom se svrstavaju između niže i srednje klase. Osim zanimljive ambalaže, koja je napravljena od prirodnih i recikliranih materijala, u oko upadaju njihov atraktivan dizajn i tri različita *in-ear* nastavka za različite veličine ušiju.

Kabl dug 132 centimetra obložen je isprepletenom tkaninom, a slušalice su načinjene od FSC certificiranog drveta i recikliranog aluminija. Ugrađen je mikrofoni sa daljinskim upravljačem sa tri tipke na kućištu.

Na kutiji piše da su osmišljene primarno za *Appleove* proizvode - *iPod*, *iPhone* i *iPad*, zato i nešto lošije rade na uređajima koje pokreće *Android*. Impedancija *Uplifta* je niskih 16 oma (osam milimetara zvučnici), a frekvencijski odziv od 18 Hz do 20 kHz. U paketu sa slušalicama dolazi i torbica napravljena od kvalitetnih i prirodnih materijala, a cijena im je oko 35 eura.

Zašto je dobar Huawei

ETO GA I P7

Huawei posljednjih godina oduzima dobar dio kolača velikim tvrtkama kao što su *Apple* ili *LG*, a računa se da će se taj trend nastaviti i sa modelom *Ascend P7*.

Huawei Ascend P7 je *high-end* model tvrtke iz Kine, korisničko sučelje i izgled podsjećaju na *iPhone*, ali to sve nudi za dosta nižu cijenu.

Tu je i procesor sa četiri jezgre radnog takta 1,8 GHz, te zaslon veličine pet inča, 1080 x 1920.

Tošiba predstavila nove tablete ENCORE 2 TREBA VIDJETI

Toshiba Europe predstavila je početkom juna svoje najnovije modele tableta zasnovanih na *Windows 8.1* - *Encore 2 WT10-A* sa ekranom dijagonale 10,1 inča i *Encore 2 WT8-B* sa ekranom od osam inča i procesorima *Intel Atom* sa četiri jezgre.

Encore 2 WT10-A ima sa dva GB memorije poboljšani paralelni rad sa više aplikacija, dok je *WT8-B* optimizovan za korišćenje u portretnom režimu.

Uz oba *Encore 2* modela dobija se i jednogodišnja pretplata na *Microsoft Office 365* paket, čiji su dio *OneDrive* lokacija za skladištenje podataka u računarskom oblaku i besplatni minuti za pozivanje preko *Skype*.

Oba tableta imaju prednje, te stražnju kameru rezolucije do pet MP sa Full HD 1080p kvalitetom videozapisa i 24 kadra u sekundi na *WT8-B* i 30 kadrova u sekundi na *WT10-A* modelu.

I *WT10-A* i *WT8-B* imaju mikro-USB priključak i mikro-SD slot za koordinaciju sa drugim *Windows* uređajima u realnom vremenu, dok *WT10-A* ima i mikro-HDMI izlaz za projektovanje sadržaja na većem ekranu. Priključak za mikro-SD omogućuje da se kapacitet skladištenja podataka proširi za 128 GB.

Sony shvatio gdje treba ići

PLAYSTATION TV IZLAZI IZ JAPANA

Sony je prošle godine prilično iznenadio kada je objavio da je proizveo malu mikro-konzolu PS Vita TV koja ima sav hardver PlayStation Vita konzole, podržava sve njezine igre i stare PSP naslove, te može slu-

žiti za streaming' igara sa PS4 konzole na televizor u nekoj drugoj sobi. PS Vita TV je, nažalost, bila dostupna samo na japanskom tržištu.

Tokom Sonyeve press konferencije, na ovogodišnjem E3 sajmu u Los Angelesu, objavljeno je, međutim, da će mala konzola uskoro krenuti i na druga tržišta, prvo na američko, a potom u na evropsko. Izvan Japana uređaj će se prodavati pod imenom PlayStation TV, a koštat će 99 dolara u SAD, odnosno 99 eura u Evropi. Za korištenje uređaja treba i DualShock 3 ili DualShock 4 kontroler sa PS3 ili PS4 konzole, a oni koji ga nemaju moći će kupiti bundle s DualShock 3 kontrolerom za 139 eura.

InXile Entertainment

WASTELAND USPORIO TORMENTA

Razvojni tim InXile Entertainment imao je dvije velike Kickstarter uspješnice u igrama Wasteland 2 i Torment: Tides of Numenera prije dvije godine, odnosno godinu dana. Nijedna od tih igara još nije izašla, no Wasteland 2 je dosegao beta verziju još početkom ove godine, a spreman je za konačni izlazak ovoga kolovoza.

Torment: ToN, duhovni nasljednik klasika Planescape Torment, dosta je, međutim, daleko od toga. Naime, igra se ne-

će moći zaigrati početkom 2015. kako je početno planirano, već krajem godine zbog dotjerivanja i ažuriranja Wastelanda 2.

To se malo odužilo, ali je pogodovalo i razvoju Tormenta, koji je dobio više vremena za preprodukciju fazu osmišljavanja prototipa, unapređenja alata...

Za sada samo trailer

REMASTERIRAN THE LAST OF US

Krajem jula svi vlasnici PlayStation 4 konzole moći će zaigrati novu, remasteriranu verziju The Last Of Us, igre koju mnogi smatraju najboljom u prošloj godini. Nažalost, Naughty

Dog i Sony su za sada objavili samo trailer, pa se za sada zna tek to da će raditi u Full HD razlučivosti, uz bolji framerate.

Očekuju se i bolje teksture, osvijetljenje, određeno poboljšanje je vidljivo i iz trailera, ali znalci kažu da ne treba očekivati ništa spektakularno.

LittleBigPlanet 3 SACKBOY I NA PS3

Novi SackBoy i njegovo veselo društvo iz LittleBigPlanet 3 neće skakutati samo na PlayStation 4 konzoli već će posjetiti i stariju PlayStation 3 platformu, potvrdio je to koordinator LBP zajednice Steven Isbell na Twitteru.

Pri tome nije rečeno hoće li PS3 verzija u nekom pogledu biti inferiornija od one za PS4, niti hoće li uopće izaći istovremeno. Međutim, jasno je kako se sadržajno neće mnogo razlikovati, pa će tako podržavati sve korisničke sadržaje iz prijašnje dvije LBP igre.

Igru ne rade originalni tvorci serijala već developer pod nazivom Sumo Digital koji do sada nije imao mnogo vlastitih projekata nego se fokusirao na portove igara za razne platforme.

SackBoy u će se u novoj avanturi pridružiti tri nova lika - pas Oddsock, div Big Toggle i njegovo minijaturno izdanje Little Toggle, te ptica Swoop, a naratoru igre će glas opet posuditi britanski glumac i komičar Steven Fry.

Najave iz Steamboy Machine

BIT ĆE STEAMBOYA?

Tvrtka Steamboy Machine je došla na ideju da proizvede mini SteamOS konzolu, čiji je teaser video pripremila za nedavno održani E3 sajam, no bez iznošenja previše detalja.

Ova minikonzola, pod nazivom Steamboy, posjedovat će 5-inčni ekran smješten u kućište gamepada, dok će ju pogoniti četverojezgreni procesor Intel Atom ili AMD-a A4. Imat će četiri GB RAM-a i 32 GB mjesta za pohranu. Sudeći po ovim podacima, jasno je da Steamboy neće moći pokretati sve SteamOS igre, već isključivo one manje zahtjevne koje, prema mišljenju Steamboy Machinea, predstavljaju većinu naslova.

Ova se minikonzola na tržištu očekuje tokom 2015. godine.

VLADIMIR VULETA, UZGAJIVAČ JAGODA IZ BUSOVAČE

Tvrdoglavost i optimizam

U Bosni vam je tako: ako uspijete raspetljati sa bankama, sa sumnjivim karitasima i merhametima i ovladate tehnologijama, ostaje vam još steći milost nekog od domaćih bogova...

Negdje 2007. godine mu se prijatelj pohvalio da uzgaja jagode i to bez ikakvih pesticida i fungicida, nego uz pomoć preparata od algi i da sa dunuma bere tri tone, a da ima dva dunuma... Kada je to sve pomnožio sa po dvije ili tri KM po kilogramu...

PET, DESET, PETNAEST

- Toliko iskustva imam da znam da nije ništa idealno, pa za svaki slučaj u sebi prepolovim i urod i cijenu. Opet je ostajala za naše bosanske prilike lijepa suma koja bi, pomnožena sa dunumima koji džaba kisnu po Bosni, mogla biti zanimljiva. Imao sam na raspolaganju njivu od skoro jednog hektara i plan da podignem jagodnjak na osam dunuma. Banke nisu bile susretljive kada je poljoprivreda u pitanju i davali su male iznose kredita, a za tu investiciju su bile potrebne 24.000 KM - priča Vladimir Vuleta, uzgajivač jagoda iz Busovače. U proljeće iste godine počeo je salijetati žirante i ljude na koje će podići kredite.

- Tako sam morao skupiti navedenu sumu podižući četiri kredita na razna imena, a za svakog od njih je trebalo pronaći nove žirante. To je bio posao! I sad se naježim od pomisli na njega. Ni svaka sljedeća radnja nije bila ništa lakša. Trošak je pokrivaio samo sadnice i osnovne materijale - priča Vuleta.

A čekali su krčenje, ograđivanje, đubrenje, oranje, freziranje, pravljenje gredica, sadnja, navodnjavanje...

- Brzo sam morao naučiti sve o vodnim pumpama, razvođenju vode, spremnicima, tlakovima... Konačan broj problema nije se nazirao, a sve je to još dodatno koštalo. Ne znam u kojim jedinicama se mjeri tvrdoglavost, ali ja sam ih morao imati maksimalno da bih ovaj posao priveo kraju. I tako sam prve godine imao pet, druge 10, a treće 15 tona jagoda. Kada započne berba, započne dolaziti i nešto novca, pa se njime zamažu oči i sakriju svi troškovi koji su kroz godinu nastajali - priča Vuleta. Jagoda se mogla bez problema prodati, uglavnom u Sarajevu i Splitu. To je bilo vrijeme kada je u Sarajevu nedostajalo jagode, a Hrvatska još nije bila članica EU.

- Cijena jagode na njivi je iznosila 2,3 KM za domaće tržište, dok je za Hrvatsko prelazila 2,5 KM. Uspio sam vratiti kredite i

samom sebi prodati obmanu da rad ima smisla. Četvrte godine, iako je preporuča agronom da nasad traje samo tri godine, izgledalo je da su jagode bile u dobrom stanju, pa sam ih odlučio ostaviti. I bilo bi vjerojatno nekoliko tona uroda da sredinom petog mjeseca jaki mraz u tri dana zaredom nije uništio više od 90 posto cvijeta. Bilo je vrijeme za odustajanje ili mijenjanje nasada. Vjeran tvrdoglavosti, izabrao sam drugo - priča Vuleta.

Kaže da je tačno znao šta ga čeka, ali se nije plašio posla.

UNIŠTAVANJE NA RATE

- Dijelom vlastitim sredstvima, a dijelom u nekakvom još nerazjašnjenom sumnjivom aranžmanu sa *Karitasom* Švicarske,

koji je nešto krući od onih ranijih banaka kada je povrat sredstava u pitanju, podigao sam novih desetak dunuma nasada. Dodatno sam investirao u agrotekstil koji se pokazao kao uspješna zaštita od mraza. Jedinu posao koji nisam nikako volio su ona silna prskanja u svrhu zaštite od nametnika i bolesti jagode - priča Vuleta.

U redanju razloga koji su bili na strani nove sadnje jagode, on je sebi naveo i boravak u prirodi, u čistom okruženju, kako bi se malo odmaknuo od otrovnih kemija sa kojima je, baveći se grafikom, svakodnevno bio u doticaju.

- Samo se od sebe posložilo da Ahmet, kolega grafičar iz Zenice, poznaje gospodina koji se bavi tretmanima otpadnih voda, pri čemu kao glavno sredstvo koristi preparat na bazi morskih algi. Dobio sam broj i za par dana ga lično upoznao. Našli smo se u jednom zeničkom kafeu i uslijedila je najkraća prezentacija nekog prepa-

rata. Zamolio je konobara za čašu vode, otvorio bočicu svojih algi, izlio je u čašu sa vodom, promiješao i popio. Eto koliko je opasno, a nema kraja njihovoj primjeni, od dekontaminiranja otpadnih voda, zemljišta, zaštite biljaka, jačanja korijena, gašenja požara... - priča Vuleta.

Travu Čelikovog stadiona, na kojem reprezentacija igra, ovim tretiraju, rekao mu je njegov novi prijatelj. Jednostavno mu je ukazao na ogromno područje primjene.

- Sjeo sam za računar da to malo provjerim, otvorio internet i vidio da je u svijetu uistinu rasprostranjena primjena morskih algi, a naročito me zainteresirala primjena kod kompostiranja i zaštite biljaka. Štoviše, ovi preparati su već bili na popisu dozvoljenih preparata u organskoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj - priča Vuleta.

Posljednje tri godine on ima plantažu jagoda na kojoj su kao jedino sredstvo zaštite primjenjivane morske alge. Kako nikakvih velikih promjena kada su u pitanju bolesti i štetnici nije bilo, Vuleta smatra da su alge odigrale značajnu funkciju u jačanju i zaštiti nasada.

- Međutim, ova godina, ovakva kakva jeste, nas koje nismo pokraj rijeka da nas voda odnese, a nismo ni na klizištima, odlučila je uništiti na rate: kiša mjesecima neprekidno natapa plodove i bojim se da ni konvencionalna niti alternativna zaštita ne bi mogla pomoći u spašavanju plodova od truljenja. Sada, kad sam pomislio da je cjelina zaokružena, da sam naučio dovoljno o uzgoju jagoda, da sam riješio navodnjavanje i zaštitu od mraza, pronašao zdravo i zadovoljavajuće sredstvo za zaštitu, na pomolu je očito nova investicija: natkrivanje. Ali u Bosni vam je tako: ako uspijete raspetljati sa bankama, sa sumnjivim karitasima i merhametima i ovladate tehnologijama, ostaje vam još steći milost nekog od domaćih bogova. Možda je jedini dobitak ovog proljeća što je Bosna ovim nevremenom napokon dobila srednju klasu: pošteđeni od prirodne katastrofe ostali su u sredini dok je dobar dio naroda gurnut još dublje u nevolju. Ali, idemo dalje - priča Vuleta.

Ne želi da duži jer, veli, ima bh. državljanstvo, živi u BiH i nije u politici, pa mu je svaki trenutak nezgodan, a i jagode čekaju! ●

Rekorder sam Gator Tailsa,

Kada uđete u onaj krug od dva metra, morate razviti veliku brzinu, ostati u ravnoteži, imati maksimalni izbačaj i pritom ostati u krugu, odmah na izbačaju osjetite da li ste pogodili i možete osjetiti kada imate vrhunski rezultat

1 Nedavno ste odbranili naslov prvaka BiH u bacanju kugle. Kako se u toj disciplini takmiči i Hamza Alić, prvenstvo BiH je, čini se, po kvalitetu u rangju nekog međunarodnog takmičenja?

- Bacanje kugle je jedna od najjačih disciplina na Balkanu jer smo tu nas dvojica sa rezultatom od blizu 21 metra. To je ubjedljivo najjača pojedinačna disciplina u BiH. On je godinama bio najbolji, a ja sam se tu priključio od 2012. To je baš jaka konkurencija. Nije to samo prvenstvo BiH, nego duel nas dvojice, rivalstvo jer mi smo dvojica najboljih bh. atletičara. To je zato puno više od samog prvenstva. Mi pomažemo jedan drugog i izlazimo u susret.

2 Nekoliko dana poslije kugle postali ste prvak i u disku. Kako se osjećate kao dvostruki prvak?

- Ja sam bacao disk prije nego što sam se prebacio na kuglu, ali ga nisam bacao tri godine. Posvećen sam samo kugli jer se spremam za Olimpijadu 2016. Ali, eto, bio je lijep osjećaj ponovo baciti disk i prisjetiti se starih vremena.

3 U Zürichu u avgustu počinje Evropsko prvenstvo. U kojim disciplinama ćete nastupiti i kakva su očekivanja?

- Samo bacanje kugle. Tu ćemo nastupiti Hamza i ja, a osim nas normu za sada ima još samo kopljaš iz Zenice Dejan Mileusnić i mislim da ćemo, nažalost, na tom broju i ostati. Moja očekivanja su da uđem u finale, među 12 najboljih, što do sada nikome iz BiH nije pošlo za rukom na Evropskom prvenstvu na otvorenom. To je moj cilj i volio bih naravno da i Hamza i ja uđemo među 12 najboljih i nešto napravimo.

4 Rezultati su očigledno tu. Ko stoji iza njih?

- Imam podršku od Olimpijskog komiteta, Atletskog kluba Sarajevo, imao sam podršku i od Ministarstva civilnih poslova... Ali to je sve bila jednokratna pomoć. Pomaže mi BH Telecom, a imam i podršku od Mesne industrije Mujanić, gospodina Fuada Mujanića.

5 Ali, s obzirom da ste vrhunski sportista, od čega uopšte živite?

- Iskreno govoreći, ja sa strane nemam ostavljeno ništa, bez obzira na rezultate.

pojeo sam 101 pileće krilce!

Ja nemam vremena da se, pored ovoga, bavim bilo čime drugim. Sve i što dobijem ulažem u sebe. Nažalost, naša država nema programa za vrhunske sportiste i da dobi-

ju ono što zaslužuju, kao što to rade druge države za sportiste koje naprave određene rezultate, poput stipendija, radnog staža... Ali u BiH toga nema. U BiH se sve svodi

na snalaženje.

6 U jednom trenutku se pojavila informacija i da biste mogli nastupati pod zastavom Hrvatske na Olimpijadi u Rio de Janeiru?

- Da budem iskren, to je bilo u cilju privlačenja pažnje. Neka vrsta apela. Ja mogu u svakom trenutku otići u neku drugu zemlju, ali meni to nikada nije bila namjera. Samo sam htio skrenuti pažnju, da se pokuša nekako pomoći. Nažalost, ništa se nije desilo.

7 Da li je finansijski motiv prevagnuo da i Asmir Kolašinac, koji je također trenirao u AK Sarajevo, prihvati dres Srbije?

- Razlika između Kolašinca u Srbiji i mene u BiH jeste da on tamo ima 5.000 eura mjesečno, a ja ovdje 300 eura. Srbija je to najbolje zakonski regulisala jer je prepisala zakon bivše Jugoslavije. Sportisti tamo žive kao lordovi, dok ovdje to nije slučaj.

8 Vrhunski sportisti imaju i poseban režim ishrane. Na tragu ovoga o čemu smo do sada pričali, čisto radi ilustracije, koliki su Vaši mjesečni troškovi samo za dodatke ishrani i vitamine?

- Samo za suplemente mi treba 1.000 eura mjesečno. Od prije mjesec dana mi pomaže MI Mujanić kada je riječ o kvalitetnoj ishrani.

9 Kako žive bacači kugle u razvijenim zemljama?

- Kada ispunite olimpijsku A normu, to vas automatski svrstava u vrhunske sportiste. Ne može svako otići na olimpijadu, ne računajući naravno wildcard. Takvi sportisti u svijetu dobijaju i stan, automobil... Primanja bacača u zemljama Zapada idu i do 10.000 ili čak 20.000 eura mjesečno. Oni nemaju potrebe da se brinu za bilo šta osim da treniraju. Ovdje kod nas se i ovo novca što ima dijeli nepošteno upravo zato jer nema zakona. Sve zavisi od toga kakve ko ima veze i ko je sa kim kućni prijatelj. Moram zato spomenuti da je statistički izračunato da osvajanje olimpijske medalje podrazumijeva milionska ulaganja.

10 Da li ste ikada bili u ozbiljnoj dilemi da uzmete državljanstvo neke druge zemlje?

- Ma, nisam nikada. Ja sam ovdje počeo i u BiH ću i završiti karijeru. Ja ne bih mogao nastupati za bilo koju drugu državu osim za BiH.

11 Da imate adekvatne uslove, koji bi realno mogao biti Vaš domet na Olimpijadi u Brazilu?

- Pred Olimpijadu u Londonu 2012. imao sam rezultat metar ispod norme. Kod prijatelja sam se zadužio za veliki novac za pripreme i napravio sam rezultat od 20,71 metara. Taj dan sam išao čak i preko 21 metra, ali mi to nije priznato jer je kugla pala na liniju na granicu sektora, a rezultat važi samo unutar sektora. Šta hoću da kažem? Da imam uslove koje sam tada imao, ja garantujem da bih srušio državni rekord i imao veoma visoke domete.

12 Tokom boravka na Floridi mnogo ste napredovali. Da li je to najbolji primjer koliko znače uslovi za takmičare?

- Ja sam tamo studirao i trenirao, a stipendiju sam dobio zahvaljujući sportskim rezultatima. Troškovi su mi bili pokriveni, ali je problem što sam svaki dan morao provoditi puno vremena na fakultetu. Škola mnoge slomije. Ja sam, međutim, tamo diplomirao antropologiju i sretan sam postignutim. Drago mi je što sam tamo otišao.

13 Tokom boravka u SAD imali ste priliku upoznati čak i predsjednika Baracka Obama. Kako je do toga došlo?

- Učestvovao sam na prvenstvima Amerike i vlasnik sam pet šampionskih prstenova. Jednom prilikom nakon osvajanja imali smo kao klub čast da budemo pozvani u Bijelu kuću, upoznali predsjednika SAD, tamo proveli cijeli dan...

14 Sa kim danas trenirate, Vaš otac Fuad još uvijek radi sa vama?

- Nemam nikog drugog osim njega.

15 Koje su najbolje godine za bacača kugle?

- Tek dolaze. To su rane tridesete, a me-

Sa ocem Fuadom

ni je 29. Taman na Olimpijadi bih trebao biti na vrhuncu.

16 Kakva je situacija sa mladim bacačima kugle u BiH? Ima li novih talenata?

- Ima. Zenica ima dobre bacače poput Mesuda Pezera. On je talentovan momak, a nadam se da će ih biti još.

17 Zanimljiv je uopšte i Vaš ulazak u svijet atletike, jer ste se prethodno oprobali u raznim sportovima i to u Njemačkoj?

- U početku sam se bavio raznim sportovima, a imam i crni pojas u taekwondou. Ali pošto je i otac iz svijeta atletike, onda sam krenuo njegovim stopama.

18 Koliko u prosjeku dnevno trenirate?

- Tokom sezone oko četiri sata, dva puta po dva sata. Van sezone i u pripremnom periodu i po šest, sedam sati dnevno.

19 BiH, nažalost, još uvijek nema olimpijsku medalju. Koliko je realno da prva bude upravo u kugli?

- Talenta ima. Mogućnosti ima. Ali, nažalost, to će nam pitanje postavljati dan prije odlaska na Olimpijadu. Sada nas izbjegavaju, ništa nam ne daju, a kada dođe dan da se pođe na olimpijadu onda se jave sa pitanjem: E može li medalja? I šta da im kažete na to?! Pa samo da ih udavite (smijeh).

20 Pričalo se da ćete se možda preseliti u SAD?

- Imam vizu na 10 godina pa šest mjeseci provedem ovdje, a šest tamo. U Americu odem preko zime jer su bolji uvjeti za treniranje. Mislim prije svega na vrijeme. Ne znam šta donosi budućnost, ali za sada će tako ostati.

21 Sa kim se družite od američkih sportista?

- Četiri godine sam živio sa Christianom Taylorom, on je olimpijski i svjetski pobjednik u troskoku. Prijatelj sam i sa Timom Tebowom, koji je u SAD ikona američkog fudbala, a oni su svi moja generacija. Tu je i Ryan Lochte, koji ima devet olimpijskih medalja u plivanju. Mi smo svi isti koledž, Univerzitet Florida, a naš zajednički klub se zove Gators. Svi smo jedna velika familija. Samo da kažem da je na Olimpijadi u Londonu sa našeg univerziteta učestvovalo 35 sportista pod raznim zastavama.

22 Zašto je po Vama atletika kraljica sportova?

- Zato što su to prvi koraci. Svi su sportovi bazirani na atletici.

23 Imate već dosta takmičarskog iskustva. Da možete opet krenuti ispočetka, da li biste sve isto uradili i izabrali ili biste nešto promijenili?

- Pošteno govoreći, izabrao bih neki kolektivni sport, naravno govorim iz perspektive da sam ovdje u BiH. S obzirom da ovdje za nas nema nikakve podrške, vi u kolektivnom sportu možete bar otići u neki strani klub, obezbijediti sebe, a i dalje nastupate za BiH.

24 Planirate li negdje ići na pripreme prije Evropskog prvenstva?

- Idem mjesec dana u Split. Bit će tu na pripremama lijepa grupa atletičara, bit će naravno i hrvatskih atletičara.

25 Jednom prilikom ste rekli da je bol ključ uspjeha. Na šta ste tačno mislili?

- Kada trenirate, postoji jedna bolna granica do koje dođete. Ako tada odustanete, nikada nećete doći do vrha. Ali ako nastavite i probijete tu barijeru, onda ste uspjeli. Problem je što većina kada dođe do te granice odustane i kaže da to nije za njih.

26 Šta je potrebno da biste se ubacili u takmičenje Dijamantske lige koje je poprilično marketinški i medijski ispraćeno i atraktivno atletsko takmičenje?

- Imao sam ponudu prije, ali sam bio u pripremnom periodu tada. To je bilo 2012. kada sam bio na pripremama u Americi. Da biste tu upali, potrebno je da imate hitac od oko 21 metra ili da na nekom velikom takmičenju, poput Evropskog prvenstva, uđete u finale. Poziv uglavnom dobija 10 najboljih bacača na svijetu. Meni će sada biti prilika u Zürichu. Ako uđem u finale, mogu se opet nadati pozivu. Oni u tom slučaju pokrivaju sve troškove.

27 Koji su osnovni preduslovi za dobrog bacača kugle - snaga, tehnika izbačaja...?

- Treba snaga, tehnika, brzina, ravnoteža, ali je najvažnije da dobro vladate svojim tijelom. To znači da, kada uđete u onaj krug od dva metra, morate razviti veliku brzinu, ostati u ravnoteži, imati maksimalni izbačaj i pritom ostati u krugu.

28 Da li ste svjesni savršenog bacanja već u trenutku kada kugla izađe iz ruke?

- Jesam. To je to vladanje tijelom. Odmah osjetite na izbačaju da li ste pogodili. Kada imate vrhunske rezultate, vi to možete osjetiti.

29 Spomenuli ste da ste diplomirali antropologiju. Da li ćete se ikada baviti time?

- Planiram se time baviti jer me to zanima. Bilo mi je jako zanimljivo studirati u Americi. Poslije sportske karijere, nadam se da ću Bosni pomoći u istraživanju i na tom polju.

30 Čime se bavite u slobodno vrijeme?

- Slobodnog vremena skoro i nemam. Ja ne mogu otići na more kao drugi. Nama se sezona završava sredinom septembra. A ovako, na svakodnevnoj bazi, izađem sa prijateljima, gledam naravno Svjetsko prvenstvo u fudbalu, to mi je jako zanimljivo (smijeh).

31 S obzirom na Vašu građu i sport kojim se bavite, koji je bio najobilniji obrok koji ste ikada pojeli?

- U jednom restoranu na Floridi držim rekord. Restoran je na principu *All you can eat*. Postojao je rekord u broju pojeđenih pilećih krilaca, a radilo se o 100 pojeđenih krilaca. Ja sam pojeo 101. (smijeh). Taj rekord i dan-danas držim, a moja slika stoji na zidu. Restoran se zove *Gator Tails* u Gainesvilleu.

32 Koja je najčešća sportska povreda kod bacača kugle?

- Ja o tom pitanju zaista nemam sreće. Imao sam operaciju kuka, bio sam mjesecima u kolicama. To je bilo krajem 2010. godinu i po prije Olimpijade. Svašta mi je tada prolazilo kroz glavu. Također mi je pukao i *pectoralis*, mišići. Srećom, sada je sve u redu. Inače, najčešća povreda je pucanje mišića.

33 Ko osvaja Mundijal u Brazilu?

- Pratim svaku utakmicu do sada. Ponosan sam na naše igrače. Inače, prije par sedmica ja sam baš u Brazilu, u Sao Paulu, osvojio prvi *Grand prix*. To je najjače takmičenje poslije *Dijamantske lige*, nešto kao *Liga prvaka* i *Liga Evrope* u fudbalu. A što se tiče osvajanja *Mundijala*, tipujem na Njemačku, Holandiju i Španiju koju Holandija jeste deklasirala, ali su oni, po mom mišljenju, strašno opasni. ●

Izvan Vremena ž.A.Čičak

svakog petka od 16.30 do 18.00 sati

SARAJEVO 106,2 Mhz	JABLANICA / KONJIC 98,4 Mhz	BIHAC 107,4 Mhz
TUZLA 102,1 Mhz	SREBRENICA 105,8 Mhz	JAJCE 98,3 Mhz
MOSTAR 94,0 Mhz	BANJA LUKA 101,4 Mhz	TREBINJE 106,4 Mhz

www.radiom.net

RADIO M

Since 1990

98,7 FM

RADIO KOJI SE NIKAD NE GASI

ZENICA 89,9 FM TUZLA 106,3 FM BANJA LUKA 104,2 FM

ZORAN IVANČIĆ, MIROVNI AKTIVISTA

Pravna država je najveća

Svi su očekivali da će krenuti nešto nabolje, puno je bilo ljudi na tom nekakvom čekanju i ne sjećam se da je to iko dočekao, jer firme u kojima su oni bili na čekanju su bezočno pokradene uz pomoć domaćih izdajnika, stranih investitora, lažnih investitora i fondova, sve se pretvorilo u neki društveni haos

Zoran Ivančić je aktivista iz Zagreba koji posljednjih 15 godina živi u Sarajevu. Njegovo ime se u posljednje vrijeme uvijek vezuje za događaje na kojima ljudi traže promjene. Za Start BiH on govori o tome kako se postaje mirovni aktivista, fenomenu lajk-revolucionara, besmislu države koja Kemal Čauševiću kupuje stan...

DEPOZITI ENERGIJE

Ono što ste uradili u Zagrebu na dočeku Darija Kordića nije ništa drugačije od onoga što već godinama radite na ovaj ili onaj način. Vi ste mirovni aktivista sa dugogodišnjim stažom i iza vas je puno događaja. Kako se postaje mirovni aktivista?

- Što se mene tiče, pa vjerovatno ima ta neka geneza. Ja sam bio u izviđačima, a bio sam aktivan i u Crvenom križu, tako da smo prolazili te neke, pa hajmo reći i mehaničke obuke kako pomoći nekome kada je ugrožen. To je kada govorimo o nekom fizičkom nivou. Kada govorim o ideološkom nivou, prvo nešto čega sam ja svjestan da sam nešto radio je pro-

svjed u Zagrebu kada su bili zločini u Sabri i Shatili, kada je izraelska vojska pustila te neke libanske milicije u izbjegličke logore da tamo pobiju narod. Tu sam sa ljudima moje generacije, srednjoškolicima išao na nekakav javni protest u Zagrebu u znak solidarnosti sa palestinskim žrtvama. To je ono čega se sjećam i što me je možda prvo formiralo i uputilo na to. Kasnije, ne znam... Dosta smo u kazališnim amaterima radili Brechta, bavili se brehtijanskim teatrom i postavljali Brechtove komade. Jedanput kada dobro pročitaš Bertolda Brechta, nekako taj univerzalizam ili taj humanizam... Sve nekako vidiš kao prizmu pojedinačnih ljudskih prava, koje elite iz ovih ili onih razloga ugrožavaju kroz neke vjerske ili političke narative.

Posljednjih godina Vaše se ime gotovo uvijek povezuje sa velikim događanjima. Među njima su JMBG protesti i Plenum građana i građanki Sarajeva. Vi ste uvijek tamo gdje ljudi traže promjene. Odakle crpate energiju za sve te stvari?

- Ne znam ni ja odakle... To su bili možda ne-

ki depoziti energije. Mislim da su oni sada potrošeni. Sada se osjećam kao iscijedena krpa i pao mi je imunitet, a mislim i da sam trošio neku energiju koju nisam ni imao. Sada osjećam potrebu da se posvetim sebi i nekakvoj fizičkoj rehabilitaciji. Trošio sam energiju preko svojih mogućnosti i svojih godina i svog zdravstvenog stanja. To bi bio najiskreniji odgovor na to pitanje.

Učestvujući u pomenutim događajima, vjerovatno ste uvidjeli neke, nazovimo ih, nedostatke naših ljudi. Oni možda žele promjene preko noći, ali radije lajkuju događaj nego da učestvuju u njemu. Da li ste primijetili takve ili slične stvari i imate li neko objašnjenje za ovakav fenomen u BiH?

- Teško bi to bilo nekako generalizirati. Išao sam, recimo, u razne gradove gdje su se održavali plenumi. Svaki grad, svaki kanton ima neku drugačiju dinamiku i svi pojedinci u svim tim pokretima su ljudi za sebe. Teško bi mi bilo generalizirati... Ali slične su priče. Čak i kada se stvori neka kritična masa, kre-

a utopija

će neko fragmentiranje i frakcionašanje. Je li ono prirodno u ljudskom biću, da se počnu ljudi odvajati po nekim malim razlikama ili je to poticano sa strane od ljudi koji su htjeli osujetiti ta događanja, to je stvarno teško procijeniti. Ono što se meni u principu ne sviđa kod velikih masa na ulicama je što mi se čini da ljude privlači mogućnost nasilja ili ta mogućnost da u dinamici grupe počine neko nasilje za koje neće ni snositi posljedice. Ja ne mislim da bilo koga u ovoj zemlji treba linčovati, ja mislim da u ovoj zemlji treba proraditi pravna država. Vjerovatno je to najveća utopija od svih utopija za koje se ja borim. Ja stvarno mislim da sudovi i tužilaštva, pravosudni sistem moraju intervenirati u svim tim slučajevima ugrožavanja ljudskih prava i ljudskih prava beba za šta smo se prvo digli, ljudskih prava radnika žrtava pljačke društvene imovine, jer privatizacija je prefin izraz. A u svim tim slučajevima je evidentno da država ne funkcionira. Kako natjerati državu da funkcionira,

ne bih znao reći.

KORDIĆ JE NA VLASTI

U zadnjih pet, šest godina ljude su na bunt pokretali događaji - ubistvo Denisa Mrnjavca, matični brojevi, pa evo i ono posljednje što se desilo 7. februara. Međutim, nikako da se iz tih događaja iznjedri pojedinac, potpuno nov, sa vizijom i novom idejom, neko ko će imati snagu da sam, bez nekog događaja povede ljude. Postoji li objašnjenje zašto se taj čovjek još nije pojavio?

- Ja nisam prepoznao nekog takvog. Osim toga što smo spomenuli, bio je i slučaj kada je ubijen Amar Mistrić. Tada su se isto pobunili građani zbog nepravde, blokirali ulice, bila je i nedavno ona tragedija kada je majka dvoje djece nastradala od strane nesavjesnog vozača od ranije poznatog policiji. I u ova dva slučaja mogu da ponovim da pravna država nije funkcionirala, jer se to ranije moglo spriječiti. E sada, zašto se nije pojavio neki novi vođa... To je stvarno teško pitanje. Ja sam upoznao strašno hrabre i pametne pojedince, ali nekako i ja ne vjerujem u vođe. Prvo, ne vjerujem u sebe kao vođu, a ne vjerujem ni da bih nekog pojedinca bezuslovno slijedio. Mislim da je nekako vrijeme kolektivne odgovornosti i kolektivnih napora. Ja bih volio da postoji neka grupa ljudi koja ima dovoljno kredibiliteta i autoriteta da krene nuditi neke alternative. To među političkim strankama ne postoji, među građanskim pokretima također, u akademskoj zajednici su također manjina, tako da zaista ne znam kada će se i kako to desiti. Ili je možda vrijeme da se društvene promjene dogode na neki drugi način.

Ako uporedite BiH u vrijeme kada ste došli u Sarajevo i BiH danas, gdje je naša zemlja najviše napredovala?

- Teško je biti objektivan. Ja sam tada došao 15 godina mlađi i 15 godina optimističniji. Nekako mi se čini da je tada bila neka uzlazna putanja ljudskog raspoloženja, ljudi su bili još uvijek sretni što su preživjeli rat, što se polako oporavljaju, što mijenjaju, ne znam, polupane prozore i što imaju kakvu-takvu egzistenciju. Svi su očekivali da će krenuti nešto nabolje... Puno je bilo ljudi na tom nekakvom čekanju. Ne sjećam se da je iko dočekao, jer te firme u kojima su oni bili na čekanju su bezočno pokradene uz pomoć domaćih izdajnika, stranih investitora, lažnih investitora i fondova u vlasništvu zemalja u regiji. Sve se pretvorilo u neki društveni kaos. Ogromna izdavanja koja čine ovu državu skupom, idu na kriva mjesta. Evo sada vidimo primjer **Kemala Čauševića**. Dok je kupovao sebi desetak stanova i

nekretnina, u to vrijeme smo mu i mi kupovali jedan, jer se pozivao na svoj status borca, ali bez socijalnog cenzusa. Po meni, ti možeš biti i hiljadu puta narodni heroj, ali ako si milioner nema nikakve logike ni pravde u tome da ti država kupuje stan i plaća neke naknade. Stanove treba dati beskućnicima, pomoć trebaju gladni, a ne vojno ili politički zaslužni. To je samo najsvežiji primjer koji mi je pao na pamet, a pokazuje kako je država besmislena. Bolje nam je bez ovakve države...

ODMOR I KATARZA

U ovom momentu je prosto neizbježno pitanje fudbala i reprezentacija BiH. Da li je za Vas ona predmet nekakvog ujedinjenja BiH ili možda alat za bježanje od realnosti?

- Vidimo da nisu stali svi iza te reprezentacije. Čudno je da mi uopće imamo fudbalski / nogometni savez nakon onog raspada. **Safet Sušić** i **Ivica Osim** su ipak napravili čudo da je reprezentacija uopšte postigla sve to što je postigla. Ja se stvarno divim svim tim njihovim uspjesima. A mislim da je i uspješan alat i drago mi je da je to tako. Ljudi trebaju odmor, trebaju pauzu. U staroj Grčkoj su redovito održavane pozorišne svečanosti u velikim amfiteatrima da bi ljudi doživjeli neku katarzu kroz kulturu. Kultura i sport, ne treba ih na to svoditi, ali oni mogu da odigraju pozitivnu ulogu da se ljudi malo odmore i dožive neku katarzu.

Da li je bh. društvo danas mnogo više podijeljeno nego prije dvadesetak godina?

- Dvadesetak godina... Dakle govorimo o vremenu od prije rata. Sigurno da je. Prvo su se antagonizirali svi nacionalisti zajedno protiv nekih snaga koje nisu imale taj nacionalistički predznak. A onda su vezivali zastave uz pomoć vjerskih zajednica, mobilizirali glasačko tijelo i glasali jedni za druge. Po džematima kod Doboja se glasalo za SDS jer je to bio dogovor sa SDA-om. Dakle, prvo su se homogenizirali nacionalisti protiv snaga koje nisu imale taj predznak, a onda kada su dobili vlast, pukla je tikva jer to nije bilo prirodno. To stanje je ostalo do dan danas... Dolazi nam **Dario Kordić** nazad u BiH, gdje je on cijelo vrijeme na vlasti. On je kao neki izložak iz muzeja koji se sada vraća iz neke vremenske kriptе koju on zove *kazamati* ili kako već. I vraća se u Bosnu gdje su on i njegova stranka učinili toliko zla, a i dalje je na vlasti. On je bio potpredsjednik *Herceg-Bosne*, a *Herceg-Bosna* i dalje postoji. Ona je formalno ukinuta, ali ako malo guglate vidjet ćete da postoji *Elektroprivreda Herceg-Bosne*, *Šume Herceg-Bosne*, *Telekom Herceg-Bosne*. Kordić se vraća i on je ponovno na vlasti. To ja kao da su se ovi iz Nirnbega koji nisu povješani i ubijeni, krenuli sedamdesetih vraćati u politički život. To je otprilike tako.

(d. t.)

ODAKLE SAM?

Posljednjih petnaestak godina živite u Sarajevu. Jeste li vi Zagrepčanin sa adresom u Sarajevu ili Sarajlija rođen u Zagrebu?

- Mislim da sam i jedno i drugo. Kada me pitaju na tim nekakvim skupovima odakle sam, ja kažem *bio sam iz Zagreba, a sada više ni ja ne znam odakle sam*.

BICIKLISTIČKI SAVEZ BiH KULTURU VOŽNJE POČINJE PODIZATI IZ SARAJEVA

Bicikl jeste adrenalin, ali i mnogo, mnogo više

Cilj je da Sarajevo postane welcomebike grad i pridruži se smartcity gradovima koji žele da budu energetski efikasni i unutar kojih se razvijaju i posebni pokreti, kao što je naprimjer pokret Biciklom na posao...

Ulice Sarajeva posljednjih godina postaju tijesne, ali ne samo za automobile, već i za bicikliste. Sve je više onih koji bicikl koriste umjesto javnog gradskog prijevoza ili im je vožnja bicikla nevjerovatan izvor adrenalina i rekreacije. Iz svega toga se rodila ideja da se napravi biciklistička staza kroz Sarajevo, a već sada je sasvim izvjesno da će ljubitelji ovih dvotočkaša uskoro moći da se voze od Hrañnice do Čaršije.

BONUSI ZA DOLAZAK BICIKLOM NA POSAO: Priča o modernom biciklizmu već dugo živi u čitavoj Evropi. Ona sa sobom nosi jedan čitav kodeks ponašanja, oblačenja, nekih malih geđžeta koji su neophodni, tako da je ovo jedan čitav pokret, odnosno kultura. I kod nas je ova kultura u usponu, a predsjednik Biciklističkog saveza BiH Zlatko Berbić kaže da je biciklizam definitivno megatrend.

- Biciklizam je adrenalin. Koji god da je u pitanju, drumski, street ili mountain, biciklizam je adrenalin - kaže Berbić

STIGLI I TAKMIČARI

Pretposljednji junjskog vikenda Biciklistički savez BiH bio je domaćin međunarodne biciklističke trke, prvog *Sarajevo Grand Prix*a, na kojem je pobijedio Slovenac Matej Marin. Pokrovitelj trke bila je Međunarodna biciklistička federacija UCI, uz aktivnu podršku *Tour de France*a, a od Istočnog Sarajeva, preko Kiseljaka i Visokog, do Sarajeva vozilo je 150 biciklista iz 24 tima.

Najbrži bh. takmičar bio je Mujo Kurtović, a osim službene, organizirana je i utrka za rekreativce *Sarajevo Tour*, biciklijada od Istočnog Sarajeva do Sarajeva.

za Start BiH.

On kaže da je kultura biciklizma definitivno probuđena i dodaje da ona nikada nije ni nestajala.

- Budi se jedna nova kultura, koja ide preko mountain biciklizma. To je jedna posebna vrsta druženja po planinama. Ekologija i mountainbike uvezuje ljude koji razmišljaju na isti način - objasnio je Berbić.

Ono što je sada kod nas još u začetku, u Evropi je, kaže Berbić, krenulo prije nekih dvadesetak godina kao pokret *Vele Euro*.

- Prije dvije godine, kada sam prvi put vidio ideju za izgradnju staze, odlučio sam da se maksimalno angažiram da prije svega Sarajevo postane *welcombike* grad - kaže Berbić.

To su takozvani *smartcity*, tj. gradovi koji žele da budu energetski efikasni, a u takvim gradovima se pravi veliki broj biciklističkih staza.

Unutar ovakvih gradova se razvijaju i posebni pokreti, kao što je naprimjer pokret *Biciklom na posao*. Zapravo, ovo i nisu neki trendovi koji se razvijaju, već su postali nešto što je normalno.

DUŽE OD 60.000

EuroVelo je projekat Evropske biciklističke federacije (ECF), u kojem se razvija mreža biciklističkih puteva kroz Evropu.

U pitanju je 12 transkontinentalnih pravaca koji prolaze čitavom Evropom, ukupno dužih više od 60.000 kilometara.

Ruta *EuroVelo 6* spaja obalu Atlantika sa Crnim morem. Ruta broj 6 kreće iz Francuske i ide kroz Beč, Bratislavu, Budimpeštu, Novi Sad, Beograd, Bukurešt i Konstancu.

Dio ove rute koji prati tok Dunava nazvan je *Dunavska biciklistička ruta* i prati tok rijeke počev od Budimpešte, pa do njenog ušća.

Samo u Njemačkoj oko 2,5 miliona turista krene na svoj godišnji odmor biciklom.

- Evo vam primjer, recimo, iz Osijeka. Tamošnji gradonačelnik daje nekakve bonuse svojim uposlenicima koji dolaze biciklom na posao - rekao je Berbić. Gradonačelniku Sarajeva Ivi Komšiću i načelnicima sarajevskih općina predstavljena je ideja, odnosno projekat za bicikli-

stičku stazu, koja je prihvaćena.

Ovu ideju je Berbić, zajedno sa ambasadorom Francuske u Sarajevu **Rolandom Gillesom**, predstavio gradonačelniku i načelnicima, da bi za kratko vrijeme gradonačelnik Komšić odobrio sredstva za stazu kroz četiri gradske općine.

- Ovo je tek početak neke priče koja će se dalje razvijati - kaže Berbić.

Govoreći o razvoju Sarajeva kao *smartcityja* i o evropskim trendovima koji polako dolaze u naš grad, Berbić je dao primjer Ljubljane, gdje je trend da tamošnje građanke voze sportski bicikl i da tako idu na posao.

- Zapravo, to nije trend već nešto što je postalo sasvim normalno - rekao je Berbić.

SPORT, REKREACIJA, BIZNIS, TURIZAM: On vjeruje da će Sarajevo na neki način procvjetati izgradnjom biciklističke staze. Berbić kaže i da su obećanja da će staze biti dali načelnici sve četiri općine kroz koje će ona prolaziti, a povrh svega, postoji i zeleno svjetlo gradonačelnika, koji je odobrio sredstva.

- Da dodam da je, recimo, načelnik Ilidže Senaid Memić dao da se izradi projek-

Ipak, u ovom momentu najbitnije jeste da će Sarajlije u idućih godinu dana imati svoju stazu.

- Bit će to jedan potpuno drugi grad... - rekao je Berbić.

Izgradnja biciklističke staze sa sobom nosi puno drugih mogućnosti i mijenja sadašnji odnos prema ljubiteljima biciklizma.

- Grad Sarajevo će doživjeti neku reaktivaciju. Roditelji će sada, prije svega, mnogo jednostavnije puštati svoju djecu da voze bicikl, jer će znati da voze na bezbjednoj stazi - kaže Berbić.

A eventualne mogućnosti za biznis, koje je Berbić spomenuo, odnose se prije svega na prateće elemente koji će se graditi na samoj stazi ili pored nje.

To se, prije svega, odnosi na razne servise, zatim firme za rentanje bicikala, šopove sa biciklističkom opremom i mnoge druge.

To je jedan novi sadržaj, kaže Berbić, namijenjen isključivo mladim ljudima. To ne može čovjek od 50 godina koji se nije bavio biciklizmom. Tu novac ne igra nikakvu ulogu.

- Ono što znam da je budućnost jeste razvoj biciklističkog tu-

rizma - tvrdi predsjednik Biciklističkog saveza, dodajući da je to ono što želi da se dogodi Bosni i Hercegovini, kako je ljudi više ne bi prepoznavali po problemima i nezaposlenosti, već po ljepotama i drugačijem načinu druženja. Biciklističku stazu je pro-

jektovao Institut za arhitekturu i prostorno planiranje Arhitektonskog fakulteta Sarajevo i ono što se sada zna je da će staza ići od Hrasnice, preko Ilidže i Nedžarića, do Bašćaršije.

Kod njenih idejnih tvoraca ne postoji nikakva sumnja da će Sarajevo na ovaj način privući novi talas turista.

Zlatko Berbić kaže da je njegov cilj, od kada je predsjednik Biciklističkog saveza BiH, to da Savez podigne nivo kulture vožnje.

- Sam biciklizam ima više tih nekih nivoa. Postoji sportski, postoji rekreativni, ima i onaj za potencijalni biznis, a tu je i turistički nivo - kaže Berbić.

(d. t.)

NOVA PREDSTAVA ALTTEATRA I STUDIJA LUTKARSTVA SARAJEVO

Četiri priče starog tramvaja

Putovanje starim, prvim električnim tramvajem kroz Sarajevo je samo dio malog teatarskog festivala u predstavi koja je, zapravo, simbioza igre

Djevojčica sa šibicama, koje su osvojile mnogobrojne nagrade na festivalima u regionu, ovo je treći zajednički projekat *Altteatra* i Studija lutkarstva, a povod mu je stogodišnjica od početka Prvog svjetskog rata.

Realizaciju podržavaju Ambasada Austrije u Sarajevu, Raiffeisen banka, Općina Centar Sarajevo, Grad Sarajeva, Fondacije za muzičke, scenske i likovne umjetnosti Sarajevo, Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo.

Premijera predstave zakazana je za 8. juli u gradskoj vijećnici, ali s obzirom na još nedefinisane odnose kada je Vijećnica u pitanju, postoji mogućnost da predstava bude izvedena u Brusa-bezistanu. ●

Priče starog tramvaja predstava je za djecu i mlade koja se trenutno priprema u Udruženju dramskih umjetnika *Altteatar* i Studiju lutkarstva Sarajevo, a nastala je iz želje da se ukaže na značaj različitih kultura koje su ostavile traga na razvoj grada Sarajeva, ali i cijele Bosne i Hercegovine. Ideja je da se povijesnim pri-

sjećanjem osvijetle spomenici kulture bez kojih Sarajevo ne bi imalo šarm kojim danas plijeni.

- Od srednjeg vijeka pa do danas, Sarajevo je bilo mjesto susreta umjetničkih družina, putujućih glumaca, pehlivana, akrobata, pjevača, plesača, svirača i zabavljača i ta činjenica je poslužila kao polazna tačka u kreiranju ove multimedijalne predstave - kažu producenti.

Strukturu *Priča starog tramvaja* čine četiri kazivanja, povijesno smještena u četiri različita perioda, sa scenografskim i kostimografskim rješenjima koja će povesti publiku na virtualno putovanje kroz prostor i vrijeme.

- Četiri glumca dočekivat će publiku pjesmom i klaunerijom, smještati ih na njihova mjesta i započeti putovanje starim, prvim električnim tramvajem kroz Sarajevo. No, to je samo dio malog teatarskog festivala u ovoj predstavi koja je zapravo simbioza teatra sjena, pokreta, lutkarskog i plesnog teatra - kažu producenti.

Nakon predstava *Mali princ* i

AUTORSKI TIM

Tekst *Priča starog tramvaja* napisala je Ljubica Ostojić, a predstavu režira Dubravka Zrnčić Kulenović.

U glumačkom ansamblu su Ale na Džebo, Jasminka Požeg Božuta, Saša Handžić i Igor Skvarica. Scenografija i kostimografija su djelo Adise Vatreš, asistentica scenografa i kostimografa je Melisa Mujić, animaciju i videodizajn radi Naida Begović, dok je za tehničko vodstvo odgovoran Irhad Hodžić. Autor muzike je Nedim Zlatar, a koreografije Branko Banković.

SVIM MUSLIMANIMA I MUSLIMANKAMA
U ZEMLJI I INOZEMSTVU

RAMAZAN ŠERIF
MUBAREK OLSUN

CENTRALA SDA

Kladionica Lutrije BiH u **novom** dresu !

Najveće kvote i najveći izbor specijalnih kladjenja!

Novi izgled ponude i jednostavan izbor parova na web-u!

HYPO ALPE ADRIA
S VAMA. UZ VAS. ZA VAS.

NIKUDA BEZ NJE – HYPO MASTERCARD KARTICA NA RATE

Otplata i do 12 rata bez kamate za kupovinu na prodajnim mjestima, internetu kao i za podizanje gotovine na bankomatima!

Prednosti korištenja kupovine na rate:

- ✓ Kupovina na rate za **sve transakcije** (putem Interneta, na prodajnim mjestima u zemlji i inozemstvu, za podizanje gotovine na bankomatima)
- ✓ **Sami odabirete željeni broj rata**, od 2 do 12 rata za transakcije iznad 50 KM
- ✓ Podjelu na rate **možete izvršiti naknadno** pozivom na broj Kontakt centra

POZITIVNA BiH

Prodavnica Špajz, koja se nalazi u Ulici Koševo u Sarajevu, mjesto je gdje se mogu kupiti domaći proizvodi visokog kvaliteta iz skoro svih krajeva BiH. Med, tjestenina, ajvar, čak i suho meso, sve su to proizvodi seljaka kojima se pružila jedinstvena prilika da prodaju ono što nisu mogli ranije.

POČELI SA NJIVE

Mnogo prije nego što je Špajz otvoren, njemačka organizacija *Help* je pokrenula projekt pomoći domaćinstvima kako bi iznova, nakon rata, ponovo pokrenuli proizvodnju na svojim imanjima.

Otvaranju Špajza je prethodilo desetak godina rada na terenu. *Help* je godinama radio na pokretanju malih porodičnih mikrofirmi, odnosno pomaganju domaćinstvima koja se bave poljoprivrednom proizvodnjom.

Semsudin Maljević, iz organizacije *Nodas*, partnerske organizacija *Helpa*, rekao je za Start BiH da su to bila i domaćinstva koja se bave mješovitom proizvodnjom i proizvodnjom određenih proizvoda.

- Kroz čitav taj period smo upoznali dosta ljudi, dosta kvalitetnih proizvođača, a isto tako smo i podržali dosta dobrih farmera i proizvođača - rekao je Maljević. Radeći godinama na terenu, humanitarci su složili jednu sliku o potrebama i mogućnostima proizvođača. Mogućnostima koje ponekad oni možda nisu vidjeli i o tome gdje bi ih njihova proizvodnja sve mogla odvesti. Nakon rata, kada je sve ponovo kretalo od nekog početka, u proizvodnji su se pojavile potrebe za znanjem, upoznavanjem novih sorti, novim načinom obrade zemlje.

SLATKO OD DUDA I OD BUNDEVE

Špajz je mjesto gdje se mogu naći i pomalo zaboravljeni proizvodi kao što su slatko od duda ili slatko od bundeve.

Međutim, najbitniji dio priče koji je vezan za Špajz je da svako ko kupuje tamo direktno pomaže nekom od seljaka.

Nema posrednika, uvoznika, ekstraprofita, a sav novac ide direktno proizvođačima.

HELP DOMAĆINSTVIMA KOJA ŽIVE OD POLJOPRIVREDE U BOSNI I HERCEGOVINA

Do sada nam je bilo najteže da plasiramo robu, ali više ne brinem, jer mjesto postoji, a ima puno ljudi iz inostranstva koji me zovu i traže proizvode i sad im samo kažem gdje se nalazi Špajz i posao je završen, priča Rizalija Hasanspahić

Maljević kaže da su se upravo u ovaj segment najviše ulagala sredstava.

- Dakle, ovdje govorimo o opremanju samih proizvođača raznim mašinama, priborima, kvalitetnijim sjemenima i tako dalje - objasnio je Maljević.

Većina poljoprivrednika ranije nije imala problem sa plasmanom jer su svoje proi-

zvođe plasirali kroz razne zadruge ili državna preduzeća koja su brinula o proizvodnji i prodaji.

Danas to nije više tako.

Maljević kaže da su, upravo zbog ovog velikog nedostatka, iz *Helpa* odlučili da, pored podrške u proizvodnji, ljudima pomognu i u plasmanu.

Međutim, to je od proizvođača iziskivalo da ispune neke uslove, tipa pouzdanosti u proizvodnji, kvalitet.

NEMA MEDA OSIM KOD PANTIĆA

- Prije samog otvaranja Špajza mi smo organizovali nekoliko sajмова na kojima smo pokušavali da promoviramo svo-

EGOVINI POMAŽE OD POČETKA DO KRAJA

ajz pun

je proizvođače. Zatim, povezivali smo proizvođače međusobno kako bi sarađivali, a povezivali smo i neke proizvođače s otkupljivačima koji bi išli prema proizvođačima na nekim fer osnovama. To je bilo dobro, ali se na kraju pokazalo da je proizvođačima potrebna stabilna prodaja - objasnio je Maljević. Ta stabilna prodaja proizvođačima je bila bitna zbog nekoliko stvari, a prije svega zbog stabilnog prihoda.

- Špajz kao takav za naše proizvođače nudi stabilan prihod, stabilan plasman i otvoren prostor za planiranje - kaže Maljević

U prodavnici su trenutno proizvodi deset proizvođača koji su se do sada svojim radom i proizvodima istakli. Postoji plan da se što veći broj njih uključi, ali za sada se prodavnica oslanja na proizvode deset domaćinstava.

Sreten Pantić je jedan od prvih partnera sa kojima je *Help* počeo da sarađuje. Gотово sav asortiman meda i drugih proizvoda od meda djelo su ovog vrijednog povratnika u Olovo.

- *Help* mi je puno pomogao. Oni su mi na neki način otvorili oči. Samo da znate, sve se može postići poštenim radom - rekao je Pantić.

Za njega je projekat oko *Špajza* jako značajan jer sada ne mora da brine o plasmanu.

- Ja sam ranije dolazio na sajmove u Sarajevo, dolazim i sada. Ali skoro pola ljudi iz Sarajeva, koji su moji stalni kupci, sada idu u *Špajz* i tamo kupuju - objasnio je on.

Naš sagovornik kaže da se svi žale kako nema meda ove godine, međutim kod Pantića ima.

- Ja sam vrijedno radio i zato imam - objasnio je on.

Pomoć od *Helpa* je do sada iskoristilo oko hiljadu korisnika. U većini

STROGE KONTROLE

Svi proizvodi koji se mogu naći u *Špajzu* kontrolišu se u Zavodu za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, a većina proizvođača ima kontrolu i u svojoj opštini iz koje dolazi.

- Na kraju mi imamo neku internu kontrolu koja se brine o održavanju standarda - kaže Šemsudin Maljević.

slučajeva radilo se o grantovima do nekih 3.500 KM. Neka domaćinstva su imala tu sreću da korisnici budu i dva puta, ali samo zato što su u *Helpu* kod njih prepoznali poseban potencijal.

Proizvodi nekih od tih domaćinstava su danas prisutni u *Špajzu*.

ŠIRE POSAO

- Mi imamo daleko veći izbor proizvođača, ali jednostavno nismo mogli sve da ih uključimo - objašnjava Maljević.

U *Helpu* brinu o svojim korisnicima, ali prije svega se brinu o njihovom poslu i o njihovoj proizvodnji. Primjera radi, neke od korisnika su zadesile nedavne poplave, pa se sada ispituje šta je i koliko oštećeno, kako bi se što je brže moguće šteta nadoknadila.

- Bilo je ranije nekih slučajeva gdje su korisnici izgubili sve ono što smo im dali. U većini slučajeva mi smo im sve to nadoknadili. Dakle, ne ostavljamo ih same - kaže Maljević.

Rizalija Hasanspahić iz Goražda već desetak godina sarađuje sa *Helpom* i kaže da je to jedina ozbiljna organizacija među svim onim koje su dolazile u Goražde. Saradnju sa *Helpom* Hasanspahić je počeo kada je konkurisao za projekat staklene ambalaže. Dva duluma jagoda mu je ponekad propadalo, jer nije mogao da ih proda.

Nakon što je dobio pomoć, on je umjesto jagoda počeo da prodaje proizvode od jagoda - razna slatka i džemove. Nakon nekog vremena, ponovo je konkurisao za sredstva i ovaj put je dobio platenik za sadnju crvene paprike, od koje se pravi

ajvar.

Uz podršku *Helpa*, on je svoje proizvode počeo da izlaže i prodaje na sajmovima u Sarajevu, čitava priča se promijenila, a Hasanspahić je počeo dobro da posluje.

- Zaista su ozbiljni u radu.

Kako je u pro-

jektu, tako se i odradi. Zato i imamo rezultate - naglasio je Hasanspahić.

O *Špajzu* on kaže da je upravo to ono što je proizvođačima trebalo, jer se sada ne brine kako će prodati svoje proizvode.

- To da plasiramo robu nam je bilo najteže do sada. Sada ne brinem, jer postoji mjesto. A, znate, ima puno ljudi iz inostranstva koji me zovu i traže proizvode. Ja im samo kažem gdje se nalazi prodavnica i posao je završen - rekao je Hasanspahić.

Špajz radi tek nekoliko mjeseci, a u njemu se mogu kupiti proizvodi slanog, slatkog, kiselog i drugih programa. Zapravo, u ovoj prodavnici se može naći sve ono što jedno domaćinstvo proizvodi.

- Pored cjelokupnog asortimana, u posljednjih dvadesetak dana počeli smo i sa svježim voćem i povrćem. Tu ponudu ćemo posebno obogaćivati, jer je sezona svježeg povrća i voća. Uskoro ulazimo i u kućnu dostavu. Time želimo što veći broj ljudi pokriti domaćim i kvalitetnim proizvodima - najavio je Maljević. Što se cijena tiče, u *Špajzu* kažu da su opravdano više, jer se tu ne radi o masovnoj industrijskoj, već o domaćoj proizvodnji. ●

Oni su Pozitivna BiH!

Magazin Start BiH je pozitivne priče u Bosni i Hercegovini počeo tražiti prvo sa rubrikom Zemlja, a onda je to preimenovala u Pozitivna BiH. Na početku je svima izgledalo kao nemoguća misija, uglavnom se sa podsmjehom govorilo da ovdje nema ništa pozitivno, da je sve uzalud... Ali, mi smo tokom našeg dugogodišnjeg traganja polako zatvarali usta i najvećim cinicima i pesimistima, a ideja o Pozitivnoj BiH počela je polako da se širi. Pronašli smo dječaka Vedina, najmlađeg pisca, mlade bh. matematičare, inovatore, trebinjske ljepotice i još mnoooogo toga... Konačno, naše reprezentacije, fudbalska, rukometna, pa ona u sjedećoj odbojci, danas potvrđuju ono što smo znali i u šta smo vjerovali od samog starta: POZITIVNA BOSNA I HERCEGOVINA POSTOJI!

DRAGAN MARKOVIĆ, SELEKTOR MUŠKE RUKOMETNE REPREZENTACIJE BiH:

"Treba pustiti da drugi pričaju o tome. Islandani su drugi na Olimpijadi, peti na Evropskom prvenstvu. Ovo je milionski vrijedna ekipa... Ali mi pobijedujemo sve redom na strani i kod kuće, pa neka drugi procijene kakav je ovo uspjeh."

SABAHUDIN DELALIĆ, KAPITEN BH. REPREZENTACIJE U SJEDEOJOJ ODBOJCI

"Bili smo optimisti prije početka prvenstva i kao uvijek najavljivali smo zlato. Ne znam kako bismo se i vratili da ga ne osvojimo. Bilo je teško, imali smo problema na početku prvenstva zbog bolesti šest igrača, o čemu nismo govorili. Imao sam povredu leđa, igrao sam pod injekcijama, jedan naš igrač je imao smrtni slučaj. No, uspjeli smo na kraju."

SNAGA

Navijači u Brazilu

EMIR SPAHIĆ, KAPITEN REPREZENTACIJE BiH

"Žao mi je što nemamo autoput, što imamo više od pola miliona nezaposlenih, što nam na vrhu sjede šupljoglavci, raspiruju nacionalizam, godinama nas levate.

Žao mi je što su mnogi od nas djetinjstvo proveli u podrumu. Žao mi je što nas ne poznaju, pa nas potcjenjuju.

Žao mi je, jer znam da bi ulice svih gradova u Bosni i Hercegovini sinoć izgledale veličanstveno, da je bilo drugačije.

Ali mi je neizmjereno drago što nisam rođen ni u Parizu, ni u Danskoj, ni u Portugalu, zemljama gdje imaju velike stadione, a hladnu publiku, kojoj moraš uzdurisati premoćan razglas da bi ih afirmisao da navijaju barem dvije minute.

Drago mi je, jer u ovoj našoj hladnoj, gladnoj i siromašnoj zemlji, kad te strefi nešto na

sred ulice, još uvijek ima onih koji će ti prići i pomoći, bez obzira na sve.

Jer te komšija zove na roštilj iako je na birou pola godine, nema nikakva primanja i udara glavom od zid

razmišljajući od čega će uplatiti zaostalu ratu kredita.

Ovdje se ne živi samo da bi se umrlo, ovdje se i umire da bi se živjelo! Ovo je moja Bosna!"

Hrvatski, bh. i argentinski navijači zajedno

Messijeva "sjenka" Muhamed Bešić

Doček rukometnih zmajeva

TELEVIZIJA
SLON
eXtra
TUZLA, BIH
Slon
RADIO

+387 35 205 205
www.radioslon.ba

89 MHz

SLUŠAJTE I GLEDAJTE DA BISTE ZNALI

TNT
RADIO

Travnik 95.10
Zenica 93.40
Bugojno 93.50

www.tnt.ba

Q radio
105.2 FM

TEL: +387 32 73 52 80 ; +387 32 73 07 40
e-mail: marketing.q@gmail.com

STUDENTSKI
RADIO
SARAJEVO

eFM
95,2 MHz

RADIO
ZOS
107 FM

DRAGAN MARKOVIĆ: OVO JE TEK POČETAK RUKOMETNE REVOLUCIJE

SLOBODNA BOSNA

NEZAVISNA INFORMATIVNA REVIIJA

GODINA XX | BROJ 919 | SARAJEVO 19.6.2014. | CIJENA 3 KM

HAPŠENJE KEMALA ČAUŠEVIĆA

www.startbih.info

NOGOMETNA REPREZENTACIJA BiH ZAVRŠILA NASTUP NA SVJETSKOM PRVENSTVU U FUDBALU

PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

O davno u Bosni i Hercegovini nije bilo mrzovoljnije nedjelje ni depresivnijeg sunčanog dana kao tog 22. Juna 2014. godine. Snove miliona Bosanaca i Hercegovaca širom svijeta srušio je NN sudija sa Novog Zelanda koji je katastrofalnom greškom poništio čist pogodak Edina Džeke protiv Nigerije i time cijeli meč odveo u neželjenom pravcu.

PRVO SUDIJA, PA SVI OSTALI

Štucati će se na Novom Zelandu još dugo i to s pravom jer je taj NN sudija griješio i u nastavku utakmice na štetu BiH i slaba će biti utjeha što će ga FIFA poslije svega ovoga vjerovatno degradirati u budućoj karijeri. Štucati će se i čelnim ljudi-

UBIJA I NESPAVANJE

Umiranja od srčanih udara ili ubistva muževa i žena koji šetaju ispred televizora dok traju utakmice, oduvijek su vijest koja prati sva velika fudbalska takmičenja. Međutim, uz ovo Svjetsko prvenstvo ostaje zapisano da su dvojica Kineza umrli zbog - nespavanja!

Naime, stanovnik Šangaja, tridesetdevetogodišnji Džu umro je pošto je tri večeri proveo bez sna, gledajući televiziju. Ljekari su i smrt dvadesetpetogodišnjeg stanovnika grada Sudžu na istoku Kine doveli u vezu s nespavanjem.

ma FIFA koja uporno dozvoljava da najveći sportski događaj na planeti uništavaju amateri kobnim greškama, čime uništavaju snove cijelih generacija i cijelih nacija jer se na Mundijal nije lako kvalifikovati, a i održava se tek svake četiri godine.

Još teže od svega toga pada i što se nakon tog teškog poraza gnjev javnosti usmjerio i prema *Zmajevima* i prema selektoru **Safetu Sušiću**. Neki će reći s pravom, drugi će se ipak suzdržati od takvih kvalifikacija. Također s punim pravom, jer upravo ovi momci i ovaj selektor su kreatori najveće fudbalske radosti i istorijskog plasmana BiH na prvo veliko takmičenje.

Nije Pape pogriješio ni sa **Šunjićem** u prvih 11 protiv Nigerije, koji je bio među najboljim našim igračima, baš kao što je i **Bešlić** briljirao protiv Argentine. Nije pogriješio ni **Džeko** koji je na vrijeme postigao ono što se od njega očekivalo.

Pogriješio je NN sudija, a protiv toga se nije moglo jer kada kola jednom krenu nizbrdo, onda ih je teško zaustaviti. Pa ipak, Pape kao selektor će morati odgovarati na pitanja o nećaku **Tinu**, izlasku **Hajrovića**, kasnom ulasku **Ibiševića**, rovitom **Luliću**, **Kolašincu** na klupi... Biće pitanja i za fudbalere, čiji će se kvalitet

Zmajevi svoje

Dobra igra i poraz protiv Argentine, te loša igra, raspoložen protivnik i loš sudija protiv Nigerije, bili su dovoljni da izabranicima **Safeta Sušića** rezultat treće utakmice u prvom nastupu na Mundijalu sa Iranom, bude potpuno nevažan

VAŽNO JE PRVI SE SJETITI

Tridesettrogodišnja umjetnica iz Londona **Ema Alen** pretvorila je sebe u ljudsku repliku trofeja koji se dodjeljuje na Svjetskom prvenstvu u Brazilu.

Ona je na društvene mreže postavila fotografiju na kojoj je prekrivena zlatnom bojom za tijelo, a njene ruke kompletiraju dizajn poznatog trofeja.

Za samo 24 časa tu fotografiju vidjelo je više od pola miliona ljudi, a među onima koji su oduševljeni njenom umjetnošću je i bivši engleski nogometaš **Ian Wright**.

- **Provela sam dva i po sata transformišući se ispred ogledala, prije nego što sam se slikala. Nisam veliki ljubitelj nogometa, ali sam ovo uradila jer je trofej kojeg dobijaju svjetski šampioni legendaran širom svijeta** - rekla je Alenova.

i fizička sprema također dovoditi u pitanje mada se radi o igračima za čije usluge veliki evropski klubovi izdvajaju milion-ske iznose što se također mora imati u vidu, bar kao jedan od parametara kvaliteta. Biće bezbroj i analiza i kritika, biće svakako i onih koji će podsjetiti da je uspjeh i sam plasman na prvenstvo, ali to je već bilo proslavljeno davno. Još one noći poslije Vedinog pogotka protiv Litvanaca.

KAD UMRE BRAT

Reprezentativci Obale Slonovače **Yaye** i **Kolo Toure** završili su svoj nastup na Svjetskom prvenstvu u Brazilu već nakon prvog kola kad im je stigla vijest o smrti dvadesetosmogodišnjeg brata **Ibrahima**. **Ibrahim Toure** također je bio nogometaš, a igrao je za **Nicu**, **Metalurg** iz Donjecaka, te u Egiptu i Libanu.

odigrali

U Brazilu se tražila nova radost i plasman u drugi krug, ali su nas u tome spriječili izabranici Novog Zelanda i, mora se priznati, kvalitetna Nigerija koja nije baš opravdala nadimak *Super orlovi* obzirom da odavno neko nije tako krao minute valjajući se

KAKO SU ZMAJEVI TO VIDJELI

Iako to sada vjerovatno više i nije važno, evo šta su rekli neki od naših igrača nakon susreta sa Nigerijom za portal sportsport.ba. **Asmir Begović:** Sudija nam nije kriv, morali smo bolje odigrati. Bili su bolji od nas, moramo im čestitati. Nismo imali sreće i Nigerija je zaslužno pobijedila.

Vedad Ibišević: Ne mogu biti pametan, pogotovo sada kada sam vidio da nije bilo ofsajda i da je možda bio faul na Spahi. Uvijek na kraju budu dvije ili tri scene o kojima

po terenu kao Nigerijci.

Iz tih silnih analiza, teško da ćemo išta naučiti za ubuduće jer mi generalno rijetko učimo na svojim greškama, pa ćemo kao i do sada uspjehe nizati prije svega velikim srcem i jedinstvom, koje zbog svega ovoga nipošto ne smije biti poljuljano jer ništa pomenuto sada ne bi bilo sada važno da NN nije pogriješio ili bar da je onaj Džekin šut u finišu umjesto na stativi završio

u mreži.

NIJE SVE TAKO CRNO

Koliko god sada sve tmurno izgledalo, stvari se ipak ne trebaju gledati samo kroz crnu prizmu. BiH je ubilježila prvi mundijalski

se priča, ali šta da se radi.

Haris Medunjanin: Nesreća, to je glavna riječ. Postigli smo čist gol, nije bilo ofsajda. Imali smo te šanse, primili smo gol iz prekršaja. To je fudbal, ljudi prave greške. **Safet Sušić:** Bila je to utakmica kakva smo i pretpostavljali da će biti, otvorena, dvije ekipe koje žele pobjedu, puno šansi sa obje strane. Mi svoji nijednu nismo iskoristili, oni su svoju iskoristili. Mislim da su zaslužno pobijedili. Čestitam im, nemam ništa dodatno reći.

nastup što je omogućilo da za nju čuju i u onim dalekim dijelovima svijeta u kojima fudbal nije najvažnija sporedna stvar, a iz kojih će FIFA i budućnosti delegirati sudije za buduća prvenstva.

Reputacija se nesumnjivo počela graditi i to na kvalitetu, snazi i kontinuitetu, a ne na egzotici i simpatičnosti.

Zmajevi su i u premijernom nastupu uspješno demonstrirali sjajnu predstavu protiv super jake Argentine koja pršti od zvijezda i zvijezdica. Ko bi prije samo nekoliko godina čak i mogao pomisliti da će Gauchosi strepiti od naše selekcije, što najbolje ilustruju izbezumljena zumirana lica argentinskih navijača na slavenj Maracani

u posljednjim minutama meča.

Protiv Argentine smo igrom zadivili svijet, uprkos minimalnom porazu. Upravo protiv Argentine smo i postigli prvi pogodak na velikom takmičenju tako da posto-

KAKO STVARI STOJE...

Nakon dva kola Svjetskog nogometnog prvenstva u Brazilu, odigrana do zaključenja ovog izdanja magazina Start BiH, plasman u osminu finala osigurao je šest reprezentacija. Kolo prije kraja grupne faze plasman među 16 najboljih izborile su selekcije Belgije, Argentine, Kostarike, Kolumbije, Holandije i Čilea.

Tih šest selekcija ostvarilo je maksimalan učinak iz dva kola, što je pošlo za rukom i Francuskoj, koja ipak još nije osigurala dalji plasman jer njeni konkurenti Ekvador i Švicarska imaju po tri boda i šansu da pobjedama u posljednjem kolu dođu na diobu prvog mjesta.

Nakon dva kola, osim reprezentacije BiH bez šansi za dalji plasman su selekcije Engleske, Australije, Španije i Kameruna.

AJKULE VREBAJU

Hiljade turista koji su u Brazil došli navijati za svoje momčadi na Svjetskom prvenstvu, koji su uživali na području Recifea na plaži *Boa Viagem*, što u prijevodu znači *sigurno putovanje*, zamislili su se nakon što im je gotovo na polovini odmora stiglo upozorenje brazilskih vlasti da budu oprezni.

Na *Boa Viagemu* su, naime, u posljednje 22 godine od napada morskih pasa poginule 24 osobe. Predaleko udaljavanje od obale može biti smrtonosno.

Kupače na toj plaži čuva 50 spasilaca, ali od kad je počelo Svjetsko nogometno prvenstvo, povećao se i broj turista, pa je veći i broj spasilaca, saopćili su lokalni vatrogasci.

Iako je na svakih nekoliko metara postavljen znak koji upozorava na opasnost od morskih pasa, spasioci još uvijek imaju pune ruke posla objašnjavajući ljudima da se trebaju držati obale.

Po državnom odboru koji prati kretanje morskih pasa brazilskom obalom, u blizini Recifea je od 1992. godine napadnuto 59 ljudi.

je pozitivne stvari jer smo skinuli veliki pritisak pod kojim su bile brojne prethodne generacije.

Letvica se polako, ali sigurno postavlja naviše, stasavaju kvalitetni mladi igrači pa razloga za optimizam itekako ima već na narednom velikom takmičenju - Evropskom prvenstvu u Francuskoj 2016., na koje je plasman sasvim realan. Osim toga, bilo gdje u Evropi, *Zmajevi* će se kao i do sada u kvalifikacijama uvijek

PA TI DOĐI NAVIJATI

Meksički diler Diaz Barajas uhapšen je u Rio de Janeiru dok je čekao avion za Fortaleza gdje se igrala utakmica Meksiko - Brazil za koju je imao kupljene karte.

Barajasa, za kojim je izdana potjernica zbog krijumčarenja metamfetamina u SAD, uhapsila je brazilska policija po nalogu Interpola. - Upotrijebio je prave osobne dokumente za ulazak u zemlju misleći da ga niko ne traži, no mi smo znali da je kupio karte za utakmicu - kazao je čelnik brazilskog međunarodnog policijskog centra Luiz Cravo Dorea.

Brazil je poduzeo sve kako bi podigao nivo sigurnosti za vrijeme trajanja Svjetskog nogometnog prvenstva, a oko 100.000 po-

licajaca angažirano je u gradovima u kojima se održavaju utakmice zajedno s 60.000 vojnika također zaduženih za osiguranje. Po riječima brazilskog policijskog čelnika, policija je pratila Diaza Barajasa otkako je 11. juna prešao granicu u Paragvaju, no odgađala je njegovo hapšenje želeći provjeriti je li diler imao u planu rasparčavanje droge u Brazilu.

- Nakon nekoliko dana bilo je jasno da je samo došao gledati utakmice svjetskog kup-a sa svojom obitelji - kazao je Dorea dodavši da su ga mogli uhapsiti i na stadionu no da je bilo jeftinije to napraviti u Rijuu. Po navodima policije, diler je prije hapšenja zajedno sa ženom i dvoje djece bio odsjeo u hotelu u turističkom dijelu Rija.

Osoba NN s Novog Zelanda

osjećati kao domaćini zahvaljujući sjajnoj i odanoj podršci navijača.

Što se tiče nastavka Svjetskog prvenstva, BiH će protiv neugodnog Irana imati priliku da upiše i prvu pobjedu ili bar prvi bod i tako se dostojno oprosti od daljnjeg takmičenja. Mundijal će naravno izgubi-

ti dio dosadašnje draži, ali će se i to nekako lakše podnijeti kada se zna da su čak i prije nas kofere spakovali još uvijek aktuelni svjetski prvaci Španci, kao i Englezi, dvije fudbalske velesile koje ujedno imaju i najjače lige u Evropi. Iznenadjenja će vjerovatno biti još jer čak i one selekcije koje su u prvim kolima prikazale briljantnu igru već u drugom meču su se patile protiv, na papiru, znatno slabijih protivnika. Tako je Holandija nakon demoliranja Španije, muku mučila sa Australijom, a strašni *Panceri* su poslije deklasiranja Portugala spašavali bod protiv Gane. Talijani su nakon trijumfa nad Englezima izgubili od *slabašne* Kostarike.

To je sasvim dovoljno da očekujemo neo-

ALONSO NEMA VEZE S DEBAKLOM

Nogometaš madridskog *Real*a Xabi Alonso oprostit će se od reprezentacije Španije po završetku Svjetskog prvenstva u Brazilu. On je, prenose mediji, tako odlučio uoči Mundijala, a ne zbog debakla nacionalnog tima na turniru.

Španija je poslije poraza od Holandije (5:1) i Čilea (2:0) izgubila sve šanse da odbrani titulu osvojenu prije četiri godine u Južnoj Africi.

čekivano kada počne *knock out* faza. Treba svakako istaći da ni favorizirani Argentinaci, kao ni domaćin Brazil ne djeluju nimalo impresivno. Stoga nije nemoguće da na ovom, inače do sada najefikasnijem prvenstvu, dobijemo možda i iznenađujućeg osvajača naslova.

P.S.: Onaj NN sa Zelandu ima ime i prezime. Peter O Leary. ●

SUDIJSKA NADOKNADA

Slabih nema: Argentina je jedva pobijedila Iran s 1:0. Jedini gol dao je, jedva, Lionel Messi u sudijskoj nadoknadi.

PRILOZI ZA BIOGRAFIJU FRANZA FERDINANDA

Gavrilo i Franz, sto godina poslije

Dakle, Franz Ferdinand je vlasnik restorana Young Bosnia u New Yorku. Planira posjetiti Sarajevo 28. juna 2014. godine. Gavrilo Princip ga je pozvao na vjenčanje zakazano toga dana...

➤ PIŠE: Emir Imamović Pirke
pirke@startbih.info

Za doktora Z. se, barem do 2001. godine, nije moglo reći kako je imao više sreće nego pameti. Zapravo je i jednog i drugog imao više od mnogih. Od 2001. njegovi malobrojni i ne pretjerano odani prijatelji, prije bi se moglo reći - dobri poznanici, bili su sigurni kako ga je, nakon sreće, i pamet počela napuštati. Te godine je, vraćajući se sa naučnog skupa o Mladjoj Bosni održanog u Beču, u saobraćajnoj nesreći poginula ugledna švicarska povjesničarka Eva Zulfikarpašić i život doktora Z. se potpuno promijenio. Ne, nije se cijenjeni genetičar bosanskohercegovačkog porijekla, dr. Mirza Zulfikarpašić, odao alkoholu, nije dane provodio nad supruginim grobom, niti je njihovu raskošnu kuću pretvorio u mauzolej, kao što nije prestao voditi računa o sebi. Zapravo, osim što je dao otkaz, sve drugo u životu doktora Z. se činilo uobičajenim: radnim danom je ustajao u šest ujutru, trčao pet kilometara, doručkovao meko kuhano jaje i pio uz njega sok od cijeđenog voća, čitao Le Monde, tuširao se ujutro i uvečer, jednom dnevno brijao, svakih pet dana rezao nokte, a svakih petnaest išao frizeru; iz kuće nije izlazio ako nije bio besprijevano obučen, niti je propuštao važnija teatarska događanja. Dan nakon što je primio vijest o smrti, bacio je u smeće sve pepeljare koje je njegova pokojna žena punila pepelom cigareta što ih je sama motala od duhana vrste Drum.

Potomak uglednih bosanskih porodica, Kreševljakovića i Zulfikarpašića, Mirza, tada Kreševljaković po ocu, odrastao je uz učitelje violine, njemačkog i francuskog,

dadilju i ličnog trenera tenisa. Do sedme godine je posjedovao dječiju biblioteku sa skoro stotinu naslova. Za prvi dan škole je nagrađen godišnjom kartom za Narodno pozorište u Sarajevu. Već je tada znao da je zgrada tog teatra u vrijeme Austro-Ugarske monarhije bila Društveni dom, sa deset je bez problema čitao na njemačkom, sa dvanaest je prvi put bio u Zürichu, a sa četrnaest obznanio da neće, kao otac, projektirati i nadzirati gradnju hidrocentrala u Iraku i vojnih poligona u Libiji, već da želi naslijediti majčinu, liječničku profesiju. Njen, majčin rođak, milioner i emigrant, švicarski državljani Fadil Zulfikarpašić, Mirzi

nje i znatnu sumu novca za troškove. Uz dva uslova: da dobro uči i promijeni prezime. Tako je, dakle, Mirza Kreševljaković postao prvo Zulfikarpašić, pa godinama kasnije i doktor Z. Novo, baš kao i staro, prezime njegove kolege nisu mogle izgovoriti, ne računajući doktora Mihov Zenića, rodom iz Šibenika, čija kćerka Eva je postala Zulfikarpašić nakon vjenčanja na obalama Ženevskog jezera, 9. maja 1993. godine.

Prve bračne noći, poslije Mirzina tri i Evin dva orgazma, na CNN-u su vidjeli snimak rušenja Starog mosta u Mostaru i odlučili da prestaju pratiti vijesti iz svojih domovina: njegovo bosansko, muslimansko i njeno hrvatsko, katoličko porijeklo, zaključili su, definirat će i njihova mišljenja o muslimansko-hrvatskom sukobu u Bosni i Hercegovini i, usaglasili su se, utjecati na odnos u vezi. "Ono što možemo naučiti od povijesti je da nitko ne uči iz povijesti", Eva je citirala Bismarcka na kraju prvog i jedinog razgovora što su ga o ratu vodili.

Tako se Mirza posvetio svom poslu, Eva svom, odlučili su da neće imati djecu, pa im je ostalo dovoljno vremena za usavršavanje ili prostora da uz večere razgovaraju o, recimo, kloniranju, odnosno o povijesti, naročito uzrocima Prvog svjetskog rata kao Evinog fascinaciji. "Znaš, ljubavi", rekla mu je jednom, "bilo bi nevjerovatno aktere tih događaja vidjeti u ovom vremenu. Ali ne kraljeve i ministre, generale i slične, već ljude poput Gavrila Principa."

"Zašto, ljubavi?", pitao je Mirza, prije nego će popiti malo australskog vina.

"Znaš, ljubavi, Gavrilo Princip je imao osamnaest godina kada je devetsto četrnaeste ubio Ferdinanda. Dakle, do osamnaest

je osigurao školovanje u svojoj novoj domovini, pa je tek svršeni srednjoškolac postao student medicine, dobio stan na korište-

ste godine života je bolešljivi seljak iz neke zabiti napustio obiteljsku kuću, formirao politički stav i postao spreman na, praktički, kraj vlastita života", odgovorila je Eva. "Ne razumijem, ljubavi... Svijet je tada bio jednostavniji", kazao je Mirza.

"Upravo tako, ljubavi", nastavila je Eva. "Znaš, Princip nije bio neki idiot. Svako ko nije bio glup. Zamisli sada nekoga tko je imao tako jasno formirano mišljenje o svom svijetu, kako se suočava s onim što je svijet danas, samo osamdesetak godina kasnije?"

"Pa, ljubavi, suočio bi se sa ratom, a on je, ako ne griješim, bio za neka ujedinjenja na Balkanu, Bosne sa Srbijom, tako nekako, a sada oni ratuju...", rekao je Mirza. "Pa i rat će se završiti, ljubavi", uzvratila je Eva.

"Misliš?", pitao je Mirza i pogledao je tako da je osjetila kako joj se bradavice ukrućuju. Te su noći vodili ljubav na kauču i odmarali se pijući shiraz cabernet malbec. Bio je petak i sutra su mogli spavati duže. Vikendom Mirza nije išao na trčanje. Eva nije išla nikada.

O ugledu što ga je Eva uživala među stručnjacima za prošlost, Fadil Zulfikarpašić je znao, ako ne sve, onda dovoljno: i sam fasciniran poviješću, osnivač Instituta za Balkan je o Evi slušao od svojih prijatelja, cijenjenih balkanskih i europskih historičara. Doktor Zenić mu je jedne večeri, uz čaj, pričao o Mirzi i onome što je o njemu čuo. A čuo je dovoljno da bogati bosanski emigrant misteriozne prošlosti, na račun mladog rođaka uplati iznos koji će mu omogućiti da se još više posveti znanstvenom radu i ne gubi vrijeme na ono zbog čega ne bi opravdao očekivanja uglednika zadivljenih znanjem i darom mladog kolege teško izgovorljivog prezimena.

Novac o kojem se pričalo da je stečen trgovinom oružjem i Evi je olakšao studijska putovanja, istraživanja i dolazak do različitih dokumenata o događajima prije Prvog svjetskog rata. Mirza je, u isto vrijeme, objavljivao radove u eminentnim časopisima, posjećivao klinike, držao predavanja i surađivao sa vrhunskim svjetskim stručnjacima. Sa nekima od njih je još 1997. predstavio svijetu Dolly, prvu kloniranu ovcu, a sa drugima je 2001. trebao pokušati klonirati čovjeka. Eva se iz Beča trebala vratiti u petak, 8. marta 2001. Mirza je imao avionsku kartu rezerviranu za nedjelju, desetog. Za Dan žena joj je kupio ogrlicu i knjigu o tehnikama prestan-

ka pušenja. Telefonski poziv ga je prekinuo u popodnevnom čitanju: javili su mu da je poginula u sudaru. Izgubila je kontrolu nad automobilom, tražeći upaljač. Doktor Zenić je odlučio kremirati kćerku. Dio Evinog pepela Mirza je čuvao u kutiji u kojoj mu je dala prvi poklon. Ostatak je položen u obiteljsku grobnicu Zenića na groblju Sveta Ana u Šibeniku. Mirza nije došao na sprovod, a da nikome nije bilo jasno zašto. Toga dana je, sjedeći na njenom mjestu za stolom za ručavanje u njihovoj kući, dugo razmišljao o ideji da Evi ispuni želju.

Doktor Z., ma koliko ga zaokupljala misao o Gavrilu Principu u dvadeset i prvom vijeku, nije potpuno sišao s uma. Cijenjeni genetičar se nije zanosio mogućnošću da Principa klonira. Osim što je znao kako je to nemoguće, bio je žestoki protivnik bilo kakvih pokušaja kloniranja čovjeka. Uostalom, u SAD je i planirao ići samo zato da se

i njenim članovima, Mirzino znanje bilo je mjerljivo sa Evinim. Ugledni doktor Z. sa briljantnom karijerom genetičara, pozivima najuglednijih klinika i instituta, čest suradnik eminentnih časopisa, perspektivom na kojoj su mu kolege zavidjele, zauvijek je prestao da postoji.

Švicarski državljani Mirza Kreševljaković je pasošku kontrolu na Aerodromu u Sarajevu prošao bez problema i sjeo u taxi koji ga je odveo do Hotela Europa. Na očev grob i majci u starački dom je planirao otići tek kada završi ono zbog čega je došao: kupi komad građevinskog zemljišta dovoljno daleko od civilizacije i dovoljno velik da na njemu napravi svijet za svoga Gavрила. U sobi na petom spratu je nekadašnji doktor Z. prelistao telefonski imenik i u njemu našao brojeve tri obitelji sa prezimenom Princip. Nazvao je prvi: metalizirani ženski glas mu je rekao da je broj pogrešan. Drugi je bio u funkciji. Mirza je pustio da zvoni dugo. Javio mu

starac piskavim glasom. Mirza je samo spustio slušalicu. Telefonski broj 033455939 je pripadao tridesetpetogodišnjem Braci Principu, o kojem će Mirza iste večeri saznati da je rudarski tehničar po zanimanju, zaposlen na mjestu vozača u Turskom kulturnom centru "Yunus Emre". Susret su dogovorili na istom mjestu sa kojeg je Gavriilo Princip pucao na prestolonasljednika. Braco je pristao na sastanak zbog stotinu obećanih eura naknade. "Ja sam Mirza", rekao je bivši doktor Z. pružajući ruku visokom, ćelavom muškarcu u bijeloj majici sa znakom Hypo Alpe Adria banke i crtežom plavog nilskog konja.

"Braco", odgovorio mu je Princip i osmijehnuo se dovoljno da pokaže kako nema četvrti zub u gornjem redu sa lijeve strane. "Neobično ime", kazao je Mirza.

"Nije ime, nadimak", objasnio je Braco.

"Pa kako se zoveš?", pitao je Mirza.

Odgovor je čekao petnaestak sekundi, da bi Braco progovorio u trenutku u kojem je pored njih prošao tramvaj sa reklamom za MOL. Mirza je morao zamoliti sagovornika da ponovi.

"Gavriilo", rekao je Braco tiho.

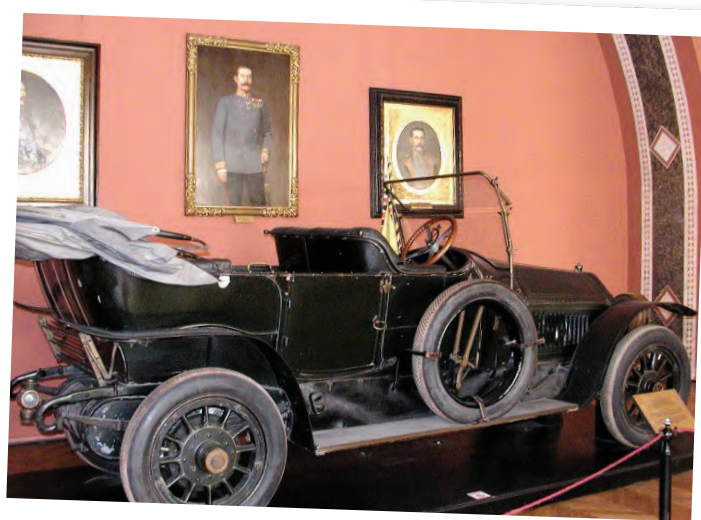
"Gavriilo Princip?", upitao je iznenađeno Mirza.

"Ja", promrmljao je Braco.

"Pa to je...", Mirza nije mogao sakriti oduševljenje.

"To je užas, brate", uzvratio mu je Gavriilo Braco Princip.

Da te večeri u restoranu Dom Mirza Kreševljaković nije platio račun u iznosu od stotinu pedeset bosanskih maraka ili sedamdeset i pet eura, izgubio bi nekoliko stotina

naslađuje neuspjehom kolega koji su ga smatrali pretjerano skeptičnim. Mirzin plan je bio sasvim drugačiji. Odlučio je pronaći, usvojiti, kupiti, što god, tek rođeno dijete i podizati ga u uvjetima u kojima je Princip rastao, izolirati ga od stvarnosti i mišljenje mu formirati na istim osnovama na kojima je sin poštanskog službenika postao ubojica prestolonasljednika Franza Ferdinada i njegove supruge Sofije. Za to su doktoru Z. trebali vrijeme i prostor - novca je imao dovoljno, a i sve da mu treba više, uvijek je mogao prodati neku od nekretnina dobijenih od bogatog rođaka. Mirza Zulfikarpašić je ponovno promijenio prezime: vratio je, zapravo, očevu, pa kao Kreševljaković upisao studij povijesti, isti kojeg je završila njegova pokojna žena. On je o Evi znao sve, svaki bitan trenutak njenog života, od prvih sjećanja do proklete ovisnosti o nikotinu. Za dvanaest godina studiranja, učenja, posjeta bibliotekama i arhivima, bjesomučnog skupljanja svih bitnih informacija o Mladog Bosni

hiljada - i to u boljem slučaju. Braco mu je ispričao kako su ga jugoslavenski milicioneri, kada bi bez pokazivanja dokumenata odgovorio na pitanje kako se zove, redovno šamarali, ubijedeni da ih provocira. Kazao mu je kako je, istina samo zbog prezimena, završio to malo od škole što ima, jer prezire učenje, pa da su zbog majke morali bježati u posljednjem ratu od Srba, a da su ga se muslimani grozili zbog imena. Mirza nije najbolje razumio, pa je Braco objasnio kako mu je majka muslimanka i da zbog nje nisu mogli ostati na Grbavici koju je kontrolirala srpska vojska. Nakon što su, zahvaljujući njenom nakitu i očevom ugledu nekako prešli Miljacku, uhapsila ga je Vojna policija Armije BiH i pretukla samo zato što se zove kao onaj, kako su ga nazvali, terorista što je ubio austrijskog gospodina i finu, trudnu ženu. Dodao je i kako bi ga poslali na front da nije obolio od tuberkuloze. "Ali Princip je bio idealista i borio se protiv okupatora", kazao je Mirza.

"Ma on je, brate, bio budala. Prava. Umro sa dvadeset i nešto godina i četrdeset kila, za ništa, ko i svaki idiot koji misli da može nešto promijeniti", odgovorio je Braco. "On je želio slobodu", uzvratio je Mirza, spremajući se da demonstrira znanje.

"E jest se izborio, svaka mu čast", kazao je Braco, naručio pivo i nastavio govori-

ti šta misli o imenjaku umrlom u češkom zatvoru.

Rastali su se kasno, nekih dva, dva i pol sata iza ponoći. Braco nije htio uzeti stotinu dogovorenih eura. Mirza je na listu papira formata A4, sa imenom hotela, krunom iznad njega i brojem 130 ispod, napisao pismo Evi. Kada se potpisao sa "zauvijek tvoj Mirza", otvorio je prozor, napravio papirnati avion i bacio ga iz Hotela Europa prema minaretu Begove džamije.

"Ljubavi moja, vidio sam Gavrilu Principa u dvadeset i prvom stoljeću. On je turski službenik, klijent austrijske banke i potrošač na mađarskoj benzinskoj pumpi. U Beogradu je bio jednom, u Kući cvijeća, kao sedmogodišnjak. Pišem ti iz Sarajeva, iz sobe hotela koji ima Bečku kavanu, a sagradio ga je, što ti sigurno znaš, krajem devetnaestog vijeka Gligorije Jeftanović, srpski političar iz Bosne. Uvijek si mi, najdraža, govorila kako ne razumiješ genetiku. Ja nisam siguran da iko može razumjeti historiju ove zemlje. Ustvari, ovdje je i sadašnjost historija. Ja sam ljubavi jako dugo...", moglo se pročitati na onome što je ostalo od Mirzinog pisma Evi. Ostatak teksta bio je nečitak: papirnati avion je, naime, aterirao u lokvu. Tek je dio ostao neobjašnjivo suh.

Mirza Kreševljaković nije otišao na oče-

grob, niti je posjetio majku u staračkom domu. Vratio se nakratko u Švicarsku i učinio nešto što je njegovim malobrojnima i ne pretjerano odanim prijateljima, prije bi se moglo reći - dobrim poznanicima, dalo konačnu potvrdu da je nepovratno sišao s uma. Ponovno je promijenio prezime, a ovoga puta i ime: nazvao se Franz Ferdinand. Samo ga je Miha Zenić pitao: "Zašto, zaboga?" Fadil Zulfikarpašić je već bio mrtav, pa se ostatak Mirzine švicarske obitelji bavio sudskom borbom za nasljedstvo. "Ono što možemo naučiti od historije je da niko ne uči iz historije, rekao je Otto von Bismarck", odgovorio je Mirza Evinom ocu i pitao ga zna li nekoga kome može prodati kuću.

Mirza Kreševljaković, Mirza Zulfikarpašić, Mirza Kreševljaković, dakle Franz Ferdinand, vlasnik je restorana Young Bosnia u New Yorku. I dalje ustaje u šest ujutru, trči pet kilometara svakog radnog dana, doručkuje meko kuhano jaje i pije uz njega sok od cijedenog voća, tušira se dva puta dnevno, jednom brije, svakih pet dana reže nokte, a svakih petnaest ide frizeru; iz kuće izlazi besprijekorno obučen i planira posjetiti Sarajevo 28. juna 2014. godine. Gavrilu Princip ga je pozvao na vjenčanje zakazano toga dana. ●

VRIJEDAN SUVENIR – HYPO VISA POKLON KARTICA SA POSEBNIM DIZAJNOM SP BRAZIL 2014!

- ☛ Idealan poklon – kupite ju sebi ili ju poklonite Vama najdražem zaljubljeniku u fudbal!
- ☛ na karticu uplaćujete od 30 do čak 5.000 KM
- ☛ za POS transakcije na prodajnim mjestima ili za podizanje gotovine na bankomatima
- ☛ za plaćanje putem interneta
- ☛ nenadoplative kartica – mogućnost zloupotrebe svedena na minimum

Posebno dizajnirana SB Brazil 2014 Hypo Visa poklon kartica je u ponudi do 01.10.2014. godine

www.hypo-alpe-adria.ba • ☎ 070 340 340 • [f](https://www.facebook.com/HypoBiH) [i](https://www.instagram.com/HypoBiH) HypoBiH

Izložba reprints u Javi

SARAJEVO IMA HAGADU

U sarajevskoj galeriji *Java* do polovine jula postavljena je izložba *Sarajevska hagada*, autora Gorana Mikulića.

- Riječ je o izložbi reprint-izdanja *Hagade*, te reprodukciji 50 stranica i ilustracija iz ove knjige koja svjedoči o historiji Jevreja, ali i o toleranciji

kao jednoj od temeljnih civilizacijskih vrijednosti - kazao je Mikulić.

Sarajevska izdavačka kuća *Rabic* je prije osam godina prvi put predstavila ovu postavku koja je obišla cijelu Evropu, a *Sarajevska hagada* jedna je od tri najljepše knjige na svijetu. Predsjednik Jevrejske zajednice BiH Jakob Finci kazao je Feni da ova izložba samo podsjeća šta Sarajevo ima.

- *Hagada* je već dvije godine u zatvoru i niko je ne može vidjeti i niko ne zna u kakvom je ona stanju. Upravo zbog toga smo priredili ovu izložbu za brojne posjetioce Sarajeva koji imaju interes da vide ovo znamenito djelo - kazao je Finci.

(s. a.)

Psyjev novi uradak

MAMURLUK SA SNOOP DOGGOM

Južnokorejski glazbenik **Psy**, **Park Jae-sang**, koji je u knjigu rekorda ušao sa hitom *Gangnam Style*, izdao je novu pjesmu, ovog puta inspiriranu hip-hopom, koja govori o ludoj noći s američkom rap zvijezdom **Snoop Doggom**.

Psy je objasnio da je video za *Hangover*, *Mamurluk*, snimio u samo 18 sati sa Snoop Doggom u Seulu. Južnokoreanac je bez problema dobio pristanak rap zvijezde u telefonskom razgovoru.

Banjolučki teatar fest Petar Kočić

ČAROLIJA ČAROBNJAKA

Predstava *Čarobnjak Fedora Šilija*, u režiji **Borisa Liješevića** i u izvođenju Narodnog pozorišta Sombor, proglašena je za najbolju predstavu banjolučkog 17. teatar festa **Petar Kočić**.

Svoju odluku je žiri, u kojem su bili

Selimir Radulović, **Luka Kecman** i **Nemanja Ranković**, obrazložio riječima da ovaj komad odlikuje izuzetan sklad kolektivne igre, vrhunsko glumačko umijeće, jasna i perfektna rediteljska poetika koja je u apsolutnom skladu sa scenografskim i kostimografskim rješenjima.

Nagrada **Kočićeve** knjiga za najbolji dramski tekst dodijeljena je **Dušanu Kovačeviću** za *Rođendan gospodina Nušića*, postavljen u režiji **Nebojše Brađića** i u izvođenju beogradskog *Zvezdara* teatra.

(s. s.)

Ines Tanović počela snimati

NAŠA PRIČA

U vrijeme kad se ovaj broj magazina *Start* BiH pojavi pred čitaocima scenaristica i redateljica **Ines Tanović** ući će u drugu od tri sedmice planirane za snimanje filma *Naša svakodnevna priča*.

- Veoma sam sretna što sam, nakon četiri godine rada na scenariju, napokon dočekala dan da počnemo da snimamo. Kao što je poznato, u BiH je jako teško doći do realizacije filma - izjavila je Tanovićeva nakon prve klape.

U filmu glume **Uliks Fehmiu**, **Emir Hadžihafizbegović**, **Jasna Ornela Bery**, **Vedrana Seksan**, **Maja Izetbegović**, **Nina Vilić**, **Boro Stjepanović**, **Goran Bogdan**, **Enis Bešlić**, **Aleksandar Seksan**, **Goran Navojac**, **Mediha Musliović**...

Tanovićeva je dobila novac Fondacije za kinematografiju Sarajevo i Ministarstva kul-

ture Kantona Sarajevo. - Dobili smo sredstva slovenskog i hrvatskog filmskog fonda, kao i podršku *Euroimagesa*. Naravno, i pored tih sredstava i dalje se radi o niskobudžetnom igranom filmu za čiju produkciju i dalje nedostaje dio finansija - kazala je Ines Tanović.

(s. a.)

PREPORUKE

Nenad Lelek,
direktor Turističke
organizacije
Vlasenica

DOBRO RASPOLOŽENJE

FILM: *Notting Hill*, *Ja u ljubav vjerujem*. Romantična komedija koju sve vrijeme gledate sa osmijehom na licu.

CD: *Vatra i barut* **Zdravka Čolića**. Čola se pojavljuje i kao kompozitor devet od 12 pjesama.

KNJIGA: *Jedi moli voli* **Elizabeth Gilbert**. Priča o ženi koja ostavlja uspešan i lagan život i kreće u potragu za istinskom srećom.

PREDSTAVA: *Istočno od Rajha* **Indexovog** pozorišta. Komičan osvrt na život u Jugoslaviji u vrijeme njenog raspada.

WEB: <http://www.njuz.net>, vijesti u ogledalu. Pogled na realnost iz sasvim drugačije perspektive. Ovdje uvijek nađete dobro raspoloženje.

Časna sestra na takmičenju pjevača

BOG JE IZNAD NAS

Dvadesetpetogodišnja talijanska redovnica **Cristina Scuccia** pobijedila je na popularnom televizijskom pjevačkom natjecanju *Glas Italije*, na koje se prijavila jer je to smatrala tek još jednim načinom širenja *Evangelja*.

Scuccia je postala međunarodna zvijezda u martu kada se pojavila na natjecanju sa pjesmom *Alicie Keys No One*. Snimak njezinog nastupa odmah je postao hit na internetu, a časna sestra čak je završila i na naslovnici *New York Timesa*. - Posljednja i najvažnija zahvala svakako ide onome iznad nas - rekla je ova Sicilijanka nakon pobjede, te izmolila Oče naš pred publikom.

MUSTAFA GOLUBIĆ, SRPSKI NACIONALISTA, JUGOSLOVENSKI KOMUNISTA, GENERAL STALJINOVE OBAVJEŠTAJNE SLUŽBE

Nisam učestvovao u Sarajevskom atentatu!

Magazin Start BiH će u nekoliko nastavaka ispričati fantastičnu priču o bosanskohercegovačkom revolucionaru međunarodnog kalibra koji je dugo bio prešutkivan u jugoslovenskoj historiji, a onda je, nakratko, dobio bistu u rodnom Štocu

Mustafa Golubić se 1941. godine, ne znam zašto, našao u Beogradu, gdje ga je Gestapo uhapsio. Poslije strašnog mučenja i zvjerskog maltretiranja, policija ga je dotukla i ubila ne saznajući njegovo pravo ime, piše bosanskohercegovački partizanski general i nekadašnji načelnik Vojnomedicinske akademije u Beogradu Moni Levi u jednom tekstu kojeg je aprila prošle godine prenio jedan lokalni stolački portal.

FASCINACIJA APISOM I CRNOM RUKOM

“Tako je Mustafa Golubić mučenički poginuo herojskom smrću. Njegovo mrtvo tijelo objesili su na jednu banderu na Terazijama da služi kao opomena za druge rodoljube koji bi se usudili da se bore za slobodu svoje otadžbine od fašističkog okupatora. To mi je jednom prilikom, poslije oslobođenja, ispričao Vaso Čubrilović, profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu. Čubrilović je Mustafu Golubića dobro poznavao još iz vremena Mlade Bosne i priprema atentata na erchercoga Franca Ferdinanda, na kojima su obojica sarađivali”, piše general Levi. Bio bi ovo zanimljiv uvod u serijal o Golubiću, revolucionaru koji je krajem prošlog vijeka, u vrijeme estradizacije svega i svačega, proglašen komunističkim Džejsmom Bandom, kojeg će Start BiH objaviti u narednih nekoliko brojeva. Međutim, Golubićev život i smrt i danas, gotovo sedam i po decenija kasnije, prati toliko dilema da je teško čak i ovu generalsku priču, naslovljenu sa *Drugovanje sa Mustafom Golubićem*, uzeti bez rezervi. Mustafa Golubić pripadao je, navodi Niko Mihaljević u feljto-

nu kojeg je Oslobođenje objavilo u julu 1976, generaciji borbene omladine na početku ovoga vijeka koja se nije mirila s agresivnom i ugnjetačkom politikom Austro-Ugarske monarhije prema Bosni i Hercegovini i drugim jugoslovenskim zemljama.

“Na raskršću tek otpočetog životnog puta, nacionalno oslobođenje postaje glavni motiv njegove aktivnosti, pa se sve više bavi proučavanjem socijalno-ekonomskih i političkih problema kojima je tada pritisnuta BiH. Stoga još kao srednjoškolac, odmah poslije aneksije, pristupa nacionalno-oslobodilačkom pokretu omladine Bosne i Hercegovine, i sarađuje sa aktivistima Mlade Bosne Bogdanom Žerajićem, Vladimirom Gaćinovićem, Jovanom Živanovićem, Danilom Ilićem i drugim”, piše Mihaljević.

I on i Levi slažu se da je Golubić pred Prvi svjetski rat postao dobar prijatelj čuvenog majora Dragutina Dimitrijevića Apisa, vođe pokreta Crna ruka ili Ujedinjenje ili smrt, koji se veže uz mladobosance i Sara-

jevski atentat.

“Kada su Mustafu, zbog njegovog revolucionarnog rada, izbacili iz gimnazije, on nije prestao da radi nego se još više povezao sa nekim naprednim ljudima, a naročito s onima iz Srbije. Prebjegavši u Srbiju, postao je komita u četi majora Tankosića, a prije toga i u četi vojvode Vuka Popovića. Mustafa Golubić poznavao je lično kapetana Dragutina Dimitrijevića Apisa, vođu grupe srpskih oficira koji su izvršili atentat na kralja Aleksandra Obrenovića, pa je postao Apisov lični ➤

MRTAV STRIJELJAN?

Ako datum rođenja Mustafe Golubića nije siguran, siguran je datum njegove smrti. Zna se da ga je beogradska Specijalna policija uhapsila 7., a da su ga Nijemci streljali 11. juna 1941. u dvorištu zgrade Gestapoa u Beogradu.

Moni Levi navodi da Golubić Gestapou ništa nije priznao, čak ni svoje ime, a Niko Mihaljević da je tokom ispitivanja strašno mučen, da su mu polomljene obje noge, da je na saslušanja nošen privezan za stolicu.

"Preživjeli svjedoci pričaju da su ga tako vezanog za stolicu i, vjerovatno već mrtvog, odnijeli na stratište. Zvanično je sa-

opšteno da je strijeljan u Beogradu sa grupom rodoljuba nekoliko dana poslije napada Njemačke na SSSR", navodi Mihaljević.

Zvanično, Mustafa Golubić je strijeljan zbog šverca pasošima. Nijemci su ga, navodno, nakon strijeljanja raskomadali i tokom noći zakopali na nekoliko lokacija u beogradskom Pionirskom parku.

Odmah nakon oslobođenja Beograda 1945. godine vojnici Crvene armije su, po direktivi Josifa Visarionoviča Staljina, pronašli njegove ostatke, otkopali, a zatim poslali u Moskvu gdje je i sahranjen sa najvišim vojnim počastima.

prijatelj. Kada sam se u Beču upoznao sa Mustafom Golubićem, često mi je sa velikim poštovanjem govorio o Dragutinu Dimitrijeviću", piše general Levi.

Mihaljević Golubića smješta u drugi kontekst.

"Tako se sa pojedincima iz ove organizacije povezivao, on toj organizaciji nije pripadao i nije se nikada identifikovao s idejama i politikom vrhova Crne ruke", piše Mihaljević.

Miodrag Janković, opet, u jednom feljtonu iz 2008. godine, pozivajući se na dosje Mustafe Golubića, otvoren 50 godina nakon njegove smrti, navodi da je član Crne ruke Golubić postao u Parizu. Po tom izvoru, sam Golubić je rekao da je u Mladjoj Bosni bio od 1908. do 1919. te da su svi prešli u Crnu ruku.

Biografi, inače, ne mogu da se slože ni oko vremena, ni oko mjesta rođenja Mustafe Golubića. Po nekim izvorima, rođen je 1891. u Stocu, a po drugim 1894. godine u Bileći. U svim verzijama roditelji su mu bili siromašni, a ponegdje se navodi da mu je otac bio zanatlija. Nadežda Filipović u jednom tekstu iz serijala Zaboravljeni Bošnjaci, objavljenom 2010, navodi da je otac Muhamed umro mlad, dok je Mustafa još bio dijete, a da je majka Nura poživjela 102 godine i, zaboravljena, umrla 1953. u Čapljini. Mustafa je imao dvije sestre i brata.

- Golubić kaže da ima majku Nuru i sestre Zulku i Habibu. Oca ne spominje ni po imenu - navodi Janković.

HTJELI UBITI POČOREKA

Za Mustafu Golubića se tvrdi da je bio jako inteligentno dijete i da je kao najbolji učenik osnovne škole u Stocu dobio općinsku stipendiju i nastavio školovanje u

Realnoj gimnaziji u Sarajevu. Tu je završio pet razreda, a onda, poslije austro-ugarske aneksije BiH, 1908. bježi u Srbiju. Gimnaziju nastavlja u Beogradu.

Golubićev prvi rat bio je Prvi balkanski, u kojeg je otišao kao vojnik iz gimnazijskih klupa, uznapredovao do narednika, a iz njega izašao s ordenom Obilića, kojeg mu je dao prestolonasljednik Aleksandar Karađorđević. Filipović piše da je istovremeno i najbolji učenik u beogradskoj gimnaziji i da, nakon mature, 1913. dobija stipendiju vlade Kraljevine Srbije za prav-

ni fakultet u Ženevi. Neki drugi izvori navode da je prvo upisao tehnički fakultet u Beogradu...

"Taj studij ubrzo napušta i prelazi na pravo, od kojeg će ga odvojiti njegov profesionalni revolucionarni rad. Krajem 1913. godine, uz pomoć svojih prijatelja, odlazi na studij u Švajcarsku, a zatim poslije kraćeg vremena prelazi u Francusku, u Tuluz", piše Niko Mihaljević 1976. u Oslobođenju.

Moni Levi, opet, piše da je Mustafa Golubić, visok, mršav čovjek, crnkast, koščatog duguljastog lica, udubljenih, krupnih crnih očiju, podužeg, tankog, orlovskog nosa dinarske rase, gimnaziju završio u Mostaru, a pravni fakultet u Paris-Toulouse.

Mihaljević piše da se u Tuluzu ponovo su-

sreće i povezuje sa svojim starim znancima i prijateljima Vladimirom Gaćinovićem i Jovanom Živanovićem.

"Početkom 1914. godine, ova grupa, dosljedna svojim shvatanjima borbe za nacionalno oslobođenje, izradila je plan atentata na ondašnjeg poglavara Bosne i Hercegovine generala Počoreka. Međutim, od te namjere su odustali kada su saznali da njihovi drugovi iz Mlade Bosne u zemlji pripremaju atentat na prestolonasljednika Franca Ferdinanda", navodi Mihaljević.

Janković, opet, citira samog Golubića.

- Ja lično nisam uzimao učešća u atentatu, već je moj zadatak bio propagandističke prirode. Trebalo je da vršim propagandu za ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu slobodnu državu. U vrijeme atentata ja sam se nalazio u Lozani - priča je Golubić.

Golubić se odmah poslije atentata, prije početka Prvog svjetskog rata, vraća u Srbiju i odlazi u bataljon bosansko-hercegovačkih dobrovoljaca u sklopu Uzičke armije. Apis ga tu postavlja za pisara. Sa srpskom vojskom i ostalim dobrovoljcima 1915. se preko Albanije povlači na Krk. Tamo ne miruje. Novaković piše da je smislio, predložio i dobio saglasnost za plan da izvrši atentat na njemačkog cara Vilhelma. U

februaru 1916. godine, preko Švajcarske kreće za Njemačku, međutim pošto nije uspio ući u tu zemlju ponovo dolazi u Francusku.

Tamo ga Francuzi hapse na zahtjev Srbije. Krajem decembra 1916. godine otvorena je, naime, istraga protiv Apisa i Crne ruke nakon insceniranog atentata na Karađorđevića, priprema se i održava poznati Solunski proces, a Golubić je jedan od optuženih.

Mihaljević piše da ga je srpska vlada željela iskoristiti u obračunu s Apisom, da ga je držala u zatvoru i svim sredstvima prisiljavala da se odrekne sebe i da lažno svjedoči.

"Mustafa je tom prilikom, pokazujući ne samo ljudsku hrabrost nego i snagu slobodarske svijesti, na sudu odlučno pobijao lažne konstrukcije režisera ovog procesa. Zbog toga je u solunskom zatvoru držan sve dok nije izvršena smrtna presuda nad Apisom i drugovima, a tada je iz zatvora interniran na Krk, gdje je, živeći pod policijskim nadzorom, bio stalno izložen maltretiranju i fizičkim napadima. U jednom od tih napada teško mu je oštećeno jedno oko", piše Mihaljević.

BEOGRAD, PARIZ, BEČ, BERLIN

Levi, opet, svjedoči da mu je Golubić *uporno i stalno tvrdio da je Apis bio ubijedni republikanac i da nije trpio Karađorđevu dinastiju isto kao ni Obrenovićevu.*

"Mustafa nas je uvjerovao da je to bio i glavni razlog što je Apisu u poznatom Solunskom procesu izrečena smrtna presuda", piše Levi.

On prenosi i jednu epizodu, koju mu je Golubić ispričao, o robijanju u Bizerti.

- Arapski vojnik, bradat i crn kao noć, hodio je dva do tri koraka lijevo-desno ispred moje ćelije. Bio je ukrućen, ozbiljan i neumoljiv. Tražim od njega malo hljeba. On ni da čuje. Tražim cigaretu, a on se ponaša kao da me nema. Hoda dalje, dva koraka amo, dva tamo. Šta da radim, mislim u sebi. Sjetio sam se da

hov nacionalizam prestao da bude napredan i da sve više poprima šovinistički karakter. On je tada postao marksista. Čitao je Lenjina u originalu jer je mrzio prevode. Tvrdio je da u svakom prevodu ima dosta netačnosti i izvrtanja smisla. Čim je savladao njemački jezik, uhvatio se Marksa i Engelsa. Počeo je da studira *Kapital*.

"Vratio se u Beograd u septembru 1918. da bi nastavio studije. Biva protjeran iz Beograda u Stolac. Tajno se vraća u Beograd, a 1921. je uhapšen zbog sumnje da je učestvovao u pripremanju atentata na kralja Aleksandra. Interniran je u manastir Rakovica. Odatle ga je, kaže, oslobodio njegov poznanik Ljuba Davidović, ministar i predsjednik Vlade. U Parizu je opet 1920. i vrlo teško živi, gladuje. Kada je kralj Aleksandar 1921, poslije 28. juna, došao u Pariz, uhapšen je i protjeran iz Francuske", navodi Janković.

Odatle ide u Beč, gdje je u Ulici Hicinger živio osam godina, a pomaže ga Udruženje jugoslovenskih studenata. U Beču je četiri puta hapšen na zahtjev jugoslovenskih vlasti, a kada je protjeran i iz Austrije, ide u Berlin. Tamo stanuje u zapadnom Berlinu, blizu Vitenberškog trga, a živi od 10 njemačkih maraka nedjeljno koje je, zahvaljujući prijatelju Kosti Novakoviću, dobivao od Crvene pomoći.

Ovo se, međutim, treba uzeti sa rezervom: u istom pasusu u kojem kaže da je nakon protjerivanja iz Francuske 1921. osam godina živio u Beču, Janković navodi da je Golubić u Berlinu živio od marta 1924. do januara 1931...

Vikipedija, opet, ne ulazeći u godine, navodi da, *razočaran poslije I svjetskog rata*, Mustafa Golubić odlazi na studije u Švicarsku, gdje se povezao sa kominternovskom organizacijom i počeo je da radi za nju.

(nastavit će se)

MEKO SRCE I ČEŽNJA ZA STOCÉM

Diplomata bivše SFRJ, komunista i partizan Ivo Vejvoda svojevremeno je Gojku Beriću pričao o svojim susretima sa Mustafom Golubićem za koga je, kako je pričao, radio tokom studija arhitekture u Parizu.

- Nosio sam njegove šifrovane poruke u Beograd. O njemu, takoreći, nisam znao ništa, nisam imao pojma čime se zapravo bavi. Ali da sam znao tko je Mustafa Golubić - da je jedan od najvećih sovjetskih obavještajaca, kome su vrata Kremaljskog dvorca, gdje se sastajao sa Staljinom, uvijek bila otvorena - ja bih sebe smatrao aristokratom komunističkog pokreta. Jer, raditi za sovjetsku obavještajnu službu, za Kominternu i Staljina, bila je tada najveća čast koja je mogla zadesiti jednog komunistu. Mustafa je posjedovao nevjerovatno lični šarm. Od prvog sam ga dana za-

volio kao rođenog oca - pričao je Vejvoda. Berić je zabilježio i sjećanja Rodoljuba Čolakovića, koji se sa Golubićem često sretao u čuvenom moskovskom hotelu *Luks* početkom tridesetih godina prošlog vijeka.

Čolaković opisuje ovog Hercegovca kao fanatičnog izvršioca Staljinovih naloga, ali i kao čovjeka mekog srca, koji je u trenucima slabosti čeznuo za rodnim Stocem i Bregavom, i padao u melankoliju. *Ajde, zapjevaj mi neku našu, rekao bi došljaku iz Jugoslavije. Volio je pjesmu Ima l' jada, ko kad akšam pada... Čolaković ga je kasnije, posve slučajno, sreo u Parizu, u muzeju Luvr, a posljednji put u Sarajevu, kad su njemački tenkovi već ušli u grad, piše Berić. "Volio sam Mujku kao brata", zapisao je Čolaković u memoarima Kazivanje o jednom pokoljenju.*

sam kao dijete u mektebu učio molitve na arapskom jeziku. Trebalo mi je dosta vremena dok sam naučio. Zbog njih sam od moga vjeroučitelja dobio dosta vrućih šamara. Ali sam ih na koncu ipak naučio. I sad sam to iskoristio, pa sam počeo glasno da izgovaram *Allahu ekber...* A onda drugu molitvu. Moj arapski stražar odjednom se promijeni. Odjednom mi počeo govoriti nešto na arapskom jeziku, što nisam razumio, ali sam mu na francuskom odgovorio da sam musliman i da je moj Bog isti kao i njegov. Nastala je druga situacija. Moj arapski stražar donosio mi je sada cigarete, hljeb i još štošta, sve dok nisam prebačen u Francusku - pričao je Golubić Leviju.

Levi piše da se, nakon završetka I svjetskog rata i izbijanja Oktobarske revolucije, Mustafa Golubić potpuno odvojio od srpskih nacionalista.

"To je uradio čim je opazio da je nji-

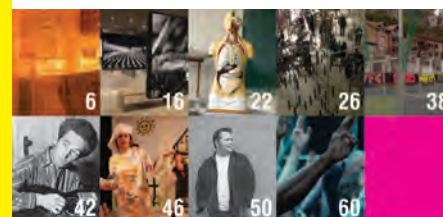
No, i pored toga, u njegovoj podsvijesti ostao je jedan ostatak prošlosti. Smatrao je, naime, da će u Jugoslaviji odmah izbiti revolucija čim bude nestao kralj Aleksandar Karađorđević. Zbog toga se šef tajne policije u jugoslavenskom poslanstvu u Beču dr. Janko Bedeković i u snu plašio Mustafe Golubića. Tako strašna bila je Mustafina sjenka za tog iskusnog policajca. Tek kad je kralj Aleksandar Karađorđević poginuo u Marseju, pogođen hicem jednog atentatora koji je direktno radio za stvar Geringa i Himlera, Mustafa se konačno morao osloboditi i ove posljednje iluzije", piše Moni Levi. Janković navodi da je u Solunskom procesu Golubić osuđen na godinu dana zatvora i godinu dana internacije na Krfu i Africi. Uspio je sa Krfa pobjeći uz novčanu pomoć dr. Jefe Dedijera i odlazi ponovo u Parizu gdje radi kao nadzornik u samostanu Ekol žerson.

Prvi bh. magazin o obrazovanju

Na trafikama u BiH

ŠKOLEGIJUM

Mart 2014. / godina 3 / broj 7 / cijena 5 KM

6 HAPPYEND SA TRAGIČNIM KRAJEM 9 KEKEC IZ RUKAVA 10 GLOBALNO OTUPLJIVANJE 16 KAKO UČITI O SREBRENICI 22 STUDENT KOJI KAŽE PING 26 AKADEMSKI BUVLJAK U SALI HEROJA 34 DJECA ZA PUNO RADNO VRIJEME 38 AUTOGOL IZ OPSAJDA 42 UREDAJ KOJI UBJIJA FAŠISTE 46 KROZ POZORIŠTE, O POZORIŠTU 50 ŠTO SI VIŠE DIJETE, TO SI BOLJI RODITELJ 56 ZINI DA TI KAZEM ČIJI SI 60 IGRE GLADI U ŠKOLI 65 DRUŠTVO MRTVIH CITALACA

Poklon knjiga: Bajke s potpisom

www.skolegijum.ba

OSVRĆEMO SE MI, VJERUJ, NIJE MI LAKO

Groblja su puna nezamjenjivih ljudi

Susjed me pozvao da se malo nagnem ka njemu jer nešto će mi saopštiti: "Kontam, kad umreš, ti i ne znaš da si umro i nije ti teško. Teško je drugima. A isto tako je kad si glup", prošaptao je, a ja sam klimnuo glavom u znak razumijevanja

PIŠE: Asaf Bećirović

BOLEST: Komšija teško bolestan. Samo što dušu nije ispustio.

Odem u posjetu. Sa kilo limuna i tako to. Leži susjed sav nikakav. Al' ne predaje se. Ima duha i do zajebancije mu je.

Priča, bio onomad kod doktora. Pitao ga: "Šta mi je, doktore?"

"Pojma nemam! Teško je definisati. Nema šta ti nije!", odgovori ovaj.

"Ima l' šanse da uskoro saznate od čega bolujem?", pitao on.

"Uskoro!", obećao je doktor. "I to nakon obdukcije!"

Još je pričao o tome kako doktori mogu pogriješiti samo jednom. I jedini su koji pokopaju svoju grešku. Ponekad, kaže komšinica, ustane njen Zaim pa se Bogu moli. Jednom, nakon molitve, kada ga je pitala šta je iskao od Boga, rekao je: "Ljudi obično od Boga traže da dva i dva, kad se saberu, ne budu četiri. Ja sam tražio da me oduzme, al' da ne boli!", rekao je.

Supruga mu, evo, plače i prije nego me ispratila, susjed me pozvao da se malo nagnem ka njemu jer nešto će mi saopštiti.

"Kontam, kad umreš, ti i ne znaš da si umro i nije ti teško. Teško je drugima. A isto tako je kad si glup", prošaptao je. Klimnuo sam glavom u znak razumijevanja.

Na vratima sam pitao suprugu je l' Zaim psihički, mentalno, dobar?

"Meni se učinilo, prije nego je leg'o u postelju, da nije baš svoj. Da je, da izvineš, malkice lud. I rekla sam da ode doktoru. A on je rekao da neće, valjda, za svaku sitnicu ići kod doktora!"

DŽENAZA: Nejse! Dva dana kasnije Zaim će

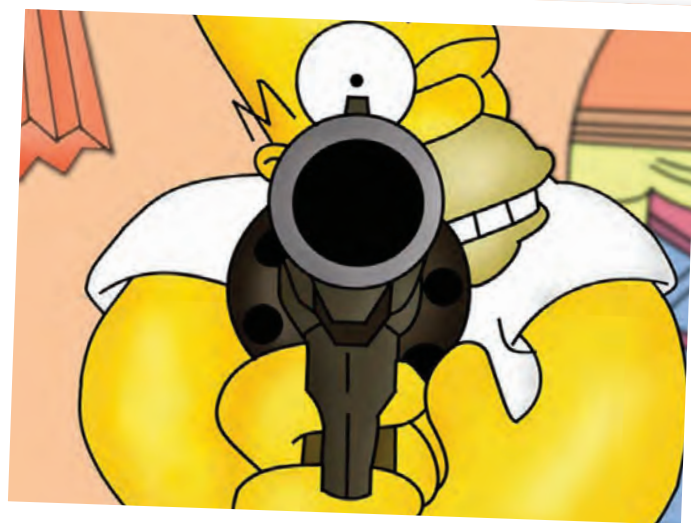
preseliti. Na dženazi sve komšije i susjedi, ožalošćena rodbina i mnogobrojni prijatelji. Jedni plaču, drugi tužni, treći pričaju o svjetskom prvenstvu u fudbalu.

Slušaj, reći će jedan od njih, trebalo bi pripaziti na Kolašince. Pa, u tom smislu, preporučio je Papetu da Kolašincu doda flastera kako ne bi sam sebi dao gol.

Jedan od komšija je mene pitao ima l' šta u mene novo?

"Polažem vozački ispit!", odgovorim ja.

"In -

šallah, položiti ćeš! Al'

bi već sad mor'o znati da kad ti auto pređe brzinu od 100 kilometara na sat, onda više ne voziš, nego gađaš!", posavjetovao me je. I ispričao zgodu iz vremena kad je on polagao vozački ispit u vrijeme kad su ga polagale i njegove dvije prijateljice.

Prva je pala na vožnji.

"Jebaše me na poligonu!", objasnila je prijatelju.

I druga je, kaže prijatelj pala i objasnila da nju nisu "jebali" na poligonu, nego u garaži. Numo, takođe komšija, pričao je da bio je na nakom groblju u Švicarskoj. I vidio nadgrobni spomenik na kojem je pisalo:

"U ovom grobu počiva Silvije, koji nikom ništa besplatno dao nije. Umro je al' žalostan je što ovo čitaš besplatno."

Numo je također primijetio da su groblja puna nezamjenjivih ljudi.

Sa dženaze, opšte je poznato, ne vraća se kući putem kojim si otišao na dženazu i poželjno je, prije nego se ode kući, svratiti negdje na kafu, piće. I mi smo tako.

Sjedili, tabirili teme. Kad bi se sva naša priča sumirala, moglo bi se zaključiti da vatra, voda, kralj, žena, glupan i zmija kobni su po čoveka ako ih izazove.

Ja sam, pak, izdvojio mišljenje. Zastupao sam tezu da se u nas ništa ne može promijeniti bez revolucije.

"Sad, valja birati! Ili ka onima koji streljaju ili među one koje će streljati. Trećeg puta nema!", objasnio sam.

Nisu me ozbiljno shvatili. Samo je Numo pitao da li je napredak kad ljudožder uzme viljušku u ruke?

SIMPSONOVI: Kod kuće, supruga je pitala kako je bilo na dženazi?

"Zabavno!", kažem ja.

"Tobe jarrabi, kako na dženazi može biti zabavno?", pitala je, a ja sam slegao ramenima i upalio televiziju.

Ona je htjela gledati Simpsonove, ja History Chanell.

"Mani se tog kanala! Istorija je nešto malo više od običnog popisa ludosti, zločina i nesreća ljudskog roda!", kazala je ona. Možda je, pomislio sam, u pravu, a ona je još dodala da tok istorije niko nije toliko izmijenio kao političari.

"Zato, ima da gledamo Simpsonove!", naredila je.

Simpsonove smo i gledali. ●

DOBRO DOŠLI U HAYATOVU PORODICU

www.hayat.ba

Ultra Plus prodajna akcija od 26. maja

Pomiriši cvijet i zaroni u Ultra svijet!

HTC Desire 200

13 KM mjesečno
182,50 KM sa PDV jednokratno

Sony Xperia E1

18 KM mjesečno
252,70 KM sa PDV jednokratno

Nokia Lumia 520

19 KM mjesečno
266,75 KM sa PDV jednokratno

Huawei Ascend Y530

16 KM mjesečno
224,65 KM sa PDV jednokratno

LG L40

12 KM mjesečno
168,50 KM sa PDV jednokratno

Kupi Ultra Plus 600+600 i dobiješ:

- mobilni telefon + Ultra broj sa 5 KM kredita

VELIKI GODIŠNJI BONUS

- dopuni 5 KM u periodu 30 dana i dobivaš **50 besplatnih** SMS poruka mjesečno,
- dopuni 10 KM u periodu 30 dana i dobivaš **50 besplatnih** SMS poruka i **50 besplatnih** minuta govornog saobraćaja mjesečno.

* Pri kupovini Ultra Plus paketa na rate (12) ukupan PDV se plaća uz prvu mjesečnu ratu.

Ultra jednostavno. Jednostavno **ULTRA!**

Detaljnije informacije na www.bhtelecom.ba

Dajemo više. BH Telecom

